

S'Esclop

II època, any IV
3,25 €

Quadern cultural

22

JOSEP LLUÍS AGUILÓ
SEBASTIÀ BENNÀSSAR
ARLETTE CHAUMORCEL
BARTOMEU FIOI
ANTONI JOAN FUSTER
CARLES HAC MOR
ALBERT HERRANZ
MIQUEL ÀNGEL LLADÓ

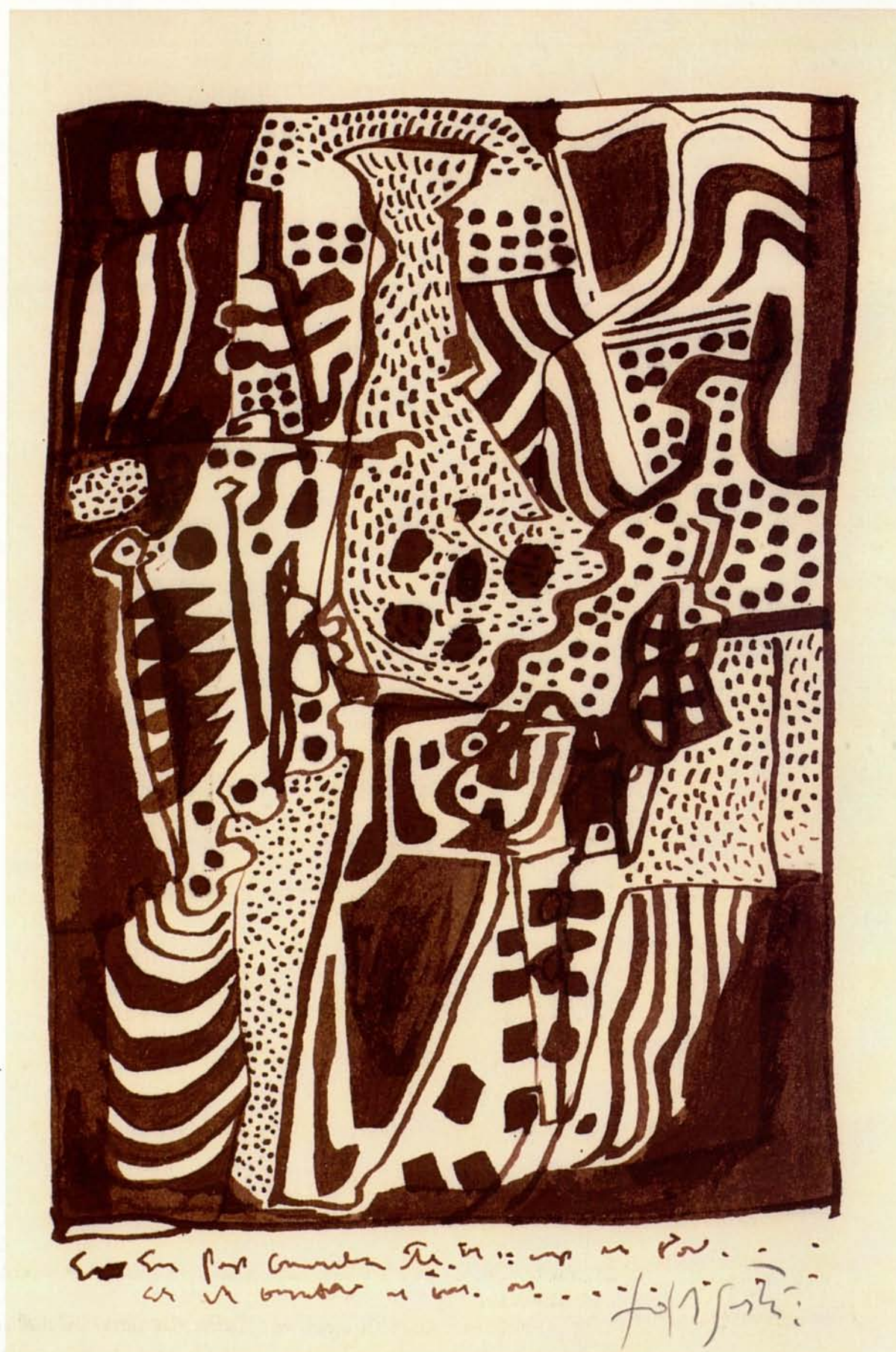
LLUÍS MAICAS
DOLORS MIQUEL
PERE PERELLÓ
JOSEP PIZÀ I VIDAL
CÈLIA RIBA I VINYES
MONTserrat RIBA
TONI ROCA I PINEDA
RAFEL SERRA COSTA

MATIES TUGORES
A. VIDAL FERRANDO
ESTER XARGAY

IL·LUSTRACIONS:
PERE ADROVER
ÀNGEL BALDOVINO
NILS BURWITZ

LLUÍS FLORENÇ
FRANCESC FLORIT
BERNADÍ HOMAR
JOAN
ANTONI MAS ROIG
MARILÚS MIRANDA
PEP ORFILA
RAINELDA PALERM

MIQUEL PERELLÓ
YOLANDA RODRÍGUEZ
LLORENÇ ROTGER
TÒFOL SASTRE
GASPAR SERVERA
JAUME TOLOSA
TUDANCA
J. M. VALVERDE

Tòfol Sastre

Editor: **S'Esclop**
associació cultural

Director:
Joan Fullana
<joanfullana@terra.es>

Consell de Redacció:

Rainelda Palerm
Gaspar Servera
Josep Manuel Servera
Magdalena Vidal

Administració:
S'Esclop

Apartat de correus 332
07181 Palmanova (Calvià)

Telefons:
971 - 439209
971 - 693933
Fax:
971 - 734012
<sesclop@hotmail.com>

Publicitat:
639 - 954223

Coberta:
Àngel Baldovino

Disseny:
**Joan Fullana &
Miquel J. Servera**

Tractament d'imatges:
**Iñaki Macià
M. J. Servera
Miquel Ensenyat**

Impressió:
Loracar SL

Dipòsit legal:
PM-2551-2003

ISSN 1697 - 7300

Juliol-agost 2005

JOSEP LLUÍS AGUILÓ	38
SEBASTIÀ BENNÀSSAR	9
ARLETTE CHAUMORCEL	8
BARTOMEU FIOI	5 i 6
ANTONI JOAN FUSTER	18
CARLES HAC MOR	25
ALBERT HERRANZ HAMMER	28
MIQUEL ÀNGEL LLADÓ RIBAS	20
LLUÍS MAICAS	30 i 31
DOLORS MIQUEL	7
PERE PERELLÓ I NOMDEDEU	32
JOSEP PIZÀ I VIDAL	15 - 17
CÈLIA RIBA I VINYES	10 - 12
MONTSERRAT RIBA ROMEVA	12
TONI ROCA I PINEDA	29
RAFAEL SERRA COSTA	33
MATIES TUGORES I GARAU	8
ANTONI VIDAL FERRANDO	22 - 24
ESTER XARGAY	19

IL·LUSTRACIONS:

PERE ADROVER	7
ÀNGEL BALDOVINO	1
NILS BURWITZ	26
LLUÍS FLORENC	25
FRANCESC FLORIT NIN	40
BERNADÍ HOMAR	18
JOAN	17 i 23
ANTONI MAS ROIG	21
MARILÚS MIRANDA	20
PEP ORFILA	15
RAINELDA PALERM	36
MIQUEL PERELLÓ I RAMIS	35
YOLANDA RODRÍGUEZ	31
LLORENC ROTGER	11
TÒFOL SASTRE	2
GASPAR SERVERA	19
JAUME TOLOSA	9
TUDANCA	39
JOSEP MANUEL VALVERDE	29 i 37

S'Esclop, Quadern cultural no retribueix cap de les col·laboracions; la redacció no tornarà els originals no sol·licitats ni sostindrà correspondència sobre els mateixos; la revista tampoc no comparteix necessàriament les opinions signades dels seus col·laboradors.

S'ha fet un tiratge de 550 exemplars. **S'Esclop, Associació cultural** no gaudeix del suport econòmic de cap institució privada ni rep ajudes de cap organisme autonòmic o municipal.

"La poesia no és cap exclusiva de res ni de ningú. Podem definir-la com una manera especial de veure o percebre la realitat i, per tant, es pot trobar en totes les arts i en qualsevol experiència personal (però cal no confondre-la amb els bons sentiments)"

Bartomeu Fiol

BARTOMEU FIOI I MÓRA va néixer a Palma el 12 de novembre de 1933. És va llicenciar en Ciències Polítiques per la Universitat de Madrid, però al llarg de la seva vida professional, ha exercit altres oficis com llibreter i hotelier. Tengué l'arriscada idea, - sens dubte avançada en aquell temps -, d'obrir una llibreria-galeria d'art on es podien adquirir discos. La galeria d'art Gralla (1956) no va anar tan bé com s'esperava i Bartomeu Fiol es va dedicar a l'hostaleria, en la que ha treballat fins l'any 1990.

Com a literat, el jove Fiol es va veure influït per l'obra poètica de Blai Bonet i Bartomeu Rosselló-Pòrcel; comença a llegir-los en els seus anys universitaris. En els anys 50, en forma de poemes solts i de reculls, va fer, i les publicà, algunes provatures literàries - com és ara *L'últim* (1955) -; es tracta d'edicions privades que després no ha incorporat en el seu *opus*.

La seva obra s'inicia amb *Calaloscans* (1966), un llibre ple de ressonàncies d'Espriu, del que **Jaume Pomar** n'ha escrit "[és el] ...símbol d'una realitat més vasta i mite d'una utopia per tal de reflexionar sobre una col·lectivitat, les seves limitacions i les possibles alternatives de cara a l'esdevenidor".

I, per la seva part, **Pere Rosselló Bover** n'escriu: "L'obra poètica de Bartomeu Fiol i Móra s'emplaça entre les generacions dels cinquanta i dels setanta, amb les quals, tanmateix, es confon. En aquest sentit, cal situar-lo al costat d'aquells autors que també queden entre els dos grups, com Miquel Àngel Riera, Baltasar Porcel, Guillem d'Efak, Llorenç Vidal, Rafel Jaume, Miquel Barceló o Miquel Bauçà, entre d'altres. (...). L'obra i els posicionaments estètics de Bartomeu Fiol no foren compresos pel món intel·lectual illenc, en el qual els autors de la postguerra lluitaven per superar les limitacions de l'Escola Mallorquina". [in *La poesia de Bartomeu Fiol*, pròleg a *Tot jo és una exageració*].

Els primers poemaris de Bartomeu Fiol es varen publicar en l'editorial Moll i algunes institucions illenques. Se'l començà a considerar com una *rara avis*, com el poeta quasi clandestí que romp motlles i que no acaba d'assolir el seu lloc entre els entesos i la crítica, però que compta amb lectors fidels; aquesta situació no canvià gaire fins l'any en què es publicà l'antologia *Tot jo és una exageració* (*Quaranta-nou textos orals perifèrics*) a Barcelona i, d'aleshores ençà, s'incorpora

a la "nomenclatura" d'autors destacats de la poesia en català i creix l'interès per l'autor tan poc conegut, quasi amagat, que ha estat Fiol per a la crítica. El reconeixement general augmenta a mida que es dona a conèixer la seva obra poètica en editar-se *Camps de marina i suburbials: obra poètica 1* (2000), *Cròniques bàrbars: obra poètica 2* (1999) i *Canalla lluny de Grècia: obra poètica 3* (2001).

"Des de la soledat i la marginalitat, Bartomeu Fiol elabora una poètica pròpia que presenta, a partir d'aquest primer llibre, algunes característiques de trencament dins la poesia que fins aleshores s'ha fet a Mallorca. D'entrada, trobam una veu que es vol manifestar alhora de manera personal i col·lectiva: expressa un jo poètic que s'eixampla fins a esdevenir nosaltres. Ha pres com a punt de referència *Ca los Cans - Caló des Cans*, segons J. Coromines-, una petita cala amb alga i pedres al nord-est de l'illa, que forma part de la Colònia de Sant Pere (Artà). I a partir d'un topònim ran de mar, assaja una altra mena de paisatgisme, antitètic del tradicional dins la poesia mallorquina. No es tracta, aquí, de cantar les excel·lències paisatgístiques d'un indret concret amb els tradicionals recursos del simbolisme i la generositat colorista del verd i el blau. *Calaloscans* s'erigeix en símbol i fins i tot mite"[...]. (Jaume Pomar: fragment d'*El realisme simbòlic de Bartomeu Fiol*, in *Camps de marina i suburbials*, *Obra poètica 1*)

En la vessant cívica, Fiol ha participat en diverses activitats públiques - entre les quals l'època de president de l'Obra Cultural Balear (1990-1992) - i ha publicat articles d'opinió en la premsa mallorquina.

R.

EL LECTOR

Canten preguntes i menten trumfos. Qui són els bàrbars? Per ventura bàrbars no ho som tots? Qui ha tengut mestres i temps suficient per a civilitzar-se de debò?

De *Contribució de bàrbars* (1980)

MATÈRIA DE GRAFFITI

"Lúcid però dislocat",
epitafi el més adient.
"M'heu destorbat la llengua,
m'heu estroncat el doll", hi podeu afegir.

Tanmateix, entesos morbosos, faríeu malament de centrar-vos en aquesta o en cap altra ferida: els jos poètics són una gernació talment com els jos no poètics.

Finalment, amb mà del tot invisible i grafit untuós, qualcú escriu també, a la llisa paret o al mur gratellós:
"tot jo és una exageració".

De *Catàleg de matèries* (1998)

PARC DEL MAR

Les ones ja no rompen, alteroses,
amb rodolat parent,
allà on rompien, hivernals,
vora els antics, solemnes,
pescadors de llisses,
dreçats damunt els embornals de la ciutat,
ara amb qualitats d'estàtua dins el record
mig d'apagada sal, mig fantasmal.

La nova esplanada al peu de la murada
trasbalsa la memòria
del subjecte insignificant de l'oració
que no en traurà, consistents,
els sentiments d'aleshores.

Les llisses, forçosament, s'han desplaçat.
Però m'ha sorprès un estol de blancs
o gavines parades
on era mar i ara és terra i més de dos bassiots.

De *Camp Rodó* (1973)

No ens rentam les mans
ni aixecam paravents.
Tampoc encenem les pipes
(perquè no és hora de pau
ni prop fer-hi). Clar i llampant:
dejectam la plata emmirallada
-i és un comiat per sempre-
per tal de bastir un món
tu per tu, peça per peça.
Així, doncs, conseqüentment,
no escopim, de gairell, al mar;
no acalam, conformat, el front.

De *Calaloscans* (1966)

BARTOMEU Fiol

L'obra de
Bartomeu Fiol

Calaloscans, Palma, Daedalus, 1966.
Camp Rodó, Palma, Moll, 1973.
Contribució de bàrbars, Campos, Guaret, 1980.
Capells de ferro a Son Cabaspre, Palma, Edició de l'autor, 1983.
Calaportal de Cavorques, Manacor, Caixa de Balears, 1985.
Contribució de verges, Barcelona, Abadia de Montserrat, 1990.
Canalla contra "Establishment", Palma, UIB / Caixa de Balears, 1995.
La comunió dels sants o Els morts ho callam tot, Palma, Moll, 1997.
Cave carmina, cape canes, Palma, Moll, 1998.
Catàleg de matèries, Palma, El Tall, 1998.
Tot jo és una exageració: quaranta-nou textos orals perifèrics, Barcelona, Proa, 1999.
Cròniques bàrbars: obra poètica 2, Barcelona, Proa, 1999.
Camps de marina i suburbials: obra poètica 1, Barcelona, Proa, 2000.
Canalla lluny de Grècia: obra poètica 3, Barcelona, Proa, 2001.
Càbales del call [Premi Carles Riba 2004]
 Col·lecció Els llibres de l'Óssa Menor, Barcelona, Proa, 2005.

Mancament

Sentimental i empès,
 al meu call manca
 la música klezmer

d'un grup com Kroke;
 violí, viola, percussió,
 contrabaix i acordió.

No és el mateix

No preg per a sentir-me confortable.
 Pregam perquè ens sentim incòmodes.

Càbales del call

Bartomeu Fiol

Premi Carles Riba 2004

Proa

Bartomeu Fiol té pendent la publicació
 d'*Entre Cavorques i Albió. Un dietari*

Finale

Bàsicament, el poble escollit
 ha necessitat de tres llenguatges:

primer, el més adequat per relacionar-se
 amb Adonai, amb Elohim;
 després, l'utilitari
 per a mercadejar o comerciar amb els goyim;
 i, finalment, la *lingua franca* i a la vegada privada
 - tal com el jiddisch -
 per a no esser entesos per aquells
 i sí pels germans d'indrets llunyans.

Tu que no en domines cap,
ne anche nessun gergo judeo-italiano
 què pintes en aquesta història?

Bartomeu Fiol

RIMS DERIVATIUS

Vam nar a buscar l'amar
sense naus, sense amarra;
jugant a impar o par
vam beure fel de parra.
Ens va ferir la mar
clavats a un cor de marra:
Tens la tristor del bar
que seu sol a la barra.

Hem perdut hams i esquer;
niré cap a l'esquerra:
allí on s'embala el Ser
diuen que hi ha una serra
que quan talla el que és ver
fa acords humits de verra.
Que el perdre es torna fer
aferrant qui no aferra.

Quin amar tan amarg,
més que la fel amarga.
No tinc ormeig ni arc
¿com hissaré sense arga?
El dia es torna llarg,
la nit es torna llarga.
Un solitari embarc
que l'ànima m'embarga.

*Ser.. és a més a més el nom d' un riu.

Dolors Miquel

Inèdit (maig-juny 05)

Pere Adrover

ARLETTE CHAUMORCEL (Châteaubourg, 1935), ha publicat més de dotze llibres de poesia, entre d'ells *Les sablines*, *L'imaginier*, *Visages traversés* i més de vuit discos, cantats per **Roger Lahaye** (*Le buisson d'Annelise*, *Jardins*), a més d'haver fet recitals per tota França i a l'estranger. Arlette Chamorcel és la vicepresidenta de la «Maison de la Poésie» du Nord-Pas-de-Calais. El gran editor de poesia **Pierre Seghers**, digué d'ella: "Ja ha escoltat la saba cantar? Florejar, si, l'ha vist, però el cor del qual s'ha tant murmurat, l'ha vist obrir-se com el fruit d'Aubanel? La magrana i mil brins de sang, de vida i de saba espurnegen per altres cors, qui esperaven les cançons d'Arlette Chaumorcel i de Roger Lahaye."

Vet aquí, per als nostres lectors, tres poesies inèdites seves.

Maties Tugores i Garau

Il prit la lumière

*la mer quelques îles
les planta sur pierre
et puis s'en alla*

*C'était à cent lieues
des ciels et des saints
quand le monde au feu
roulait ses argiles*

*C'était au-delà
Le diable était Dieu
le mur parchemin*

*L'homme était Artiste
Je sais par ses mains
que le jour existe.*

Je te parle du jour trinité des fenêtres
taille douce en la pierre

*Tu traduis lien de terre
lieu d'hôtes bois lumière*

*Je se dit toujours nous
quand la langue a pour signe
la geste des soleils.*

Un atome

*Un vaisseau
Un homme en l'oeil rond du hasard*

*Tu ajoutes
Tu découpes
Tu décomptes poil et peau possion-lune
et renard*

*L'ombre éloigne tes branches
du soleil des fenêtres*

*Tu meurs inachevé
quand le monde est à naître.*

Agafà la llum

*la mar unes quantes illes
les plantà sobre pedra
i, a més a més, se'n va anar*

*Era a cent llegües
dels cels i dels sants
quan el món en foc
esterrossava les argiles*

*Era més enllà
el diable era Déu
la paret pergami*

*L'home era Artista
sé per les seves mans
que el dia existeix.*

Et parlo del dia trinitat de les finestres
talla dolça de pedra

*Tradueixes un vincle de terra
lloc de hostes fusta llum*

*Jo es diu sempre nosaltres
quan la llengua té per senyal
la gesta dels sols.*

Un àtom

*un vaixell
un home en l'ull rodó de l'atzar*

*Afegeixes
talles
descomptes pèl i pell peix-lluna
i guineu*

*L'ombra allunya les teves branques
del sol de les finestres*

*Mors inacabat
quan el món està per néixer.*

Jaume Tolosa

Petita prosa nocturna

*De vegades,
això si, de manera molt esquiva,
una flor és totes les flors,
i fa estiu.*

Biel Florit

On és el límit dels contes? I la frontera entre gèneres?
M'ho preguntava fa només un instant
mentre intentava escriure't un conte de bona nit que semblàs un poema d'amor.
Al final tot són paraules que suren per la immensitat de la nit.
I les respostes no són importants.
L'escriptor s'interroga mentre espera abraçades
i et diu bona nit amb amor transfronterer, intertextual, multigenèric.
Es impossible no estimar la poesia mateixa, conclou.
Bona nit, amor.

Del poemari inèdit **Mar**

Sebastià Bennàssar

La poesia, la més impúdica de les arts

Cèlia Riba i Vinyes

Tot bon llibre de poemes és una sorpresa. Una sorpresa perquè sempre et revela aspectes que, per molt que coneguis l'autor, tu desconeixes. A més, ja se sap que la poesia és la més impúdica de les arts, perquè posa al descobert el que hem convingut a anomenar l'ànima del poeta. Com és el cas d'aquest llibre que et revela amb escreix aquesta ànima, els aspectes, no diria que ocults, però sí que menys evidents o manifestos de la poeta Montserrat Riba.

Bé és cert que d'entrada no sembla descobrir-nos res de nou. Ens situa ja amb el títol en un àmbit orientalista, bé, si hem de ser més precisos, índic. I nosaltres ja coneixem aquesta atracció meravellada de Montserrat Riba per l'Índia i la seva cultura. Ja fa anys que s'hi interessa i també, en certa manera, l'estudia. Encara que ella mateixa ens fa saber que li queda molt per arribar a entendre-la. Així veiem que en el poema *Taj Mahal*, la poeta intenta fotografiar alhora el monument -que podem interpretar com el símbol de la cultura índia-, i també dues "dues dones desfilant amb decisió" -que podríem interpretar com el símbol de la vida índia-, però conclou:

Vaig tenir temps de fer un sol clic abans d'alçar els ulls encuriosida, però només vaig clissar la plomosa cortina d'aigua que iniciava de nou la seva monodia.

Aquesta pluja que s'interposa entre la poeta i el seu objectiu potser són els prejudicis o les limitacions que com a europea impedeixen Montserrat Riba copsar la totalitat vital i cultural índia. I és que la poeta és absolutament sincera en aquest aspecte, no ens dona garsa per perdiu. Mireu com manifesta la seva percepció de l'Índia al poema *Bharat-Índia*:

Em veig com la Gioconda, a l'ampit
de l'exprés, somrient a la planícia.

Més enllà de la imatge plàstica que ens pugui fer veure la poeta col·locada en la postura de la Mona Lisa, recolzada a la finestra del tren, hi ha també l'enigma d'aquest personatge pintat per Leonardo. Potser Montserrat Riba ens vol dir que ella també té tant de misteri com el paisatge contemplat. No és la seva (o nostra) vida com el viatge en aquest tren que travessa, en aquell moment, una planícia índia (tal vegada la de Kuruksetra)?

Sí, perquè aquest poemari és tant un llibre de coneixement del món com d'autoconeixement, o si ho preferiu, d'introspecció, com bé observa Sam Abrams al pròleg del llibre; on també diu que aquesta obra res-

pon a una concepció circular: comença i acaba amb sengles poemes sobre el Jo des d'una perspectiva metafísica:

Busco Déu fins als racons
i he trobat vestigis del No ser
dins l'el·lipsi d'un poema.

Sóc

Així acaba el primer poema. També el darrer, representant aquest caire conclou:

I de bell nou
- Presència -
esprems tots els racons
d'allò que em fou tan propi,
i clamo:
Identitat!

Identitat

Una visió circular de la vida tan pròpia de l'antiga cultura que nosaltres, amb la idea del progrés, hem convertit en una linealitat. La poeta recupera aquesta vella idea i la recrea en la imatge de la perla (a *Capes de nacre* i *Vida*) que neix dins l'ostra, com les persones en el claustre matern, i veu que acaba, mor, talment una persona:

[...] entre somnis i plors s'arrauleix dins el clot.
- *Capes de nacre*

Però entre els dos moments, la perla, ha passat les vicissituds de l'aventura vital. Una aventura que també pot amagar misteris, enigmes. Com el que s'amaga dins la closca de la tortuga de *Fortaleses*:

I ella ben poc que s'immuta
si algú la trepitja i l'alça
i l'agita en un intent per saber
de quin color és el batec
que s'hi amaga dintre.

Quin és el misteri d'aquesta vida? I el de la Vida amb majúscula? I el de la Mort?

La poeta ens en parla arreu, insisteix en el fet que no som més que un cicle i que la Vida duu la Mort amb ella, com la Mort acompanya la Vida; idea que desenvolupa a *Pluja nutrició* i a *Morir*. Aquest darrer un poema que és clau per entendre què ens vol dir Montserrat Riba de la Vida i de la Mort:

Fotografia de Llorenç Rotger

Obre el puny i deixa que s'ompli de llum,
l'alternança de Vida i Mort, l'avinença.
Que la pau que rau quan plana la Unitat
atansi les parts al Rostre Clònic.

A això hem d'afegir la citació del *Bhagavad-Gita*
incorporada al cos d'aquest mateix poema:

*(Morir complint el propi deure és la vida
i viure complint el d'un altre és la mort.)*

Una citació que abans ha usat per encapçalar el
poema *Primera mona*. No és casualitat. És que en
aquesta sentència hi ha el sentit de la nostra vida.

Encara podríem aprofundir més en aquest aspecte,
perquè *Kuruksetra* és un llibre volgudament transcen-
dent, però no farragosament transcendent, perquè ja sé
que per a molts de vosaltres aquest mot és sinònim de
text abstrús i comprensible; potser per això seria pre-
ferible dir senzillament que és una obra que no és gens
banal.

Ara bé, deixant de banda aquesta recerca del sentit
de la Vida, hi ha moltes més coses dins *Kuruksetra*,
aspectes que el converteixen en un llibre ric i sugge-
rent.

Hi trobareu poemes reivindicatius, com és ara
Malintzin, on defensa una cultura (l'ameríndia), o
també *L'assalt*, en el qual es posa de costat dels des-
afavorits. També hi trobareu una reflexió irònica,
autoirònica, sobre el quefer poètic a *Poètica* i *Per què*

el mot?. Una ironia que ens recorda l'Espriu més sar-
càstic. I que retrobarem a *Papallones*.

Les papallones
que voleiaven sens rumb
han anat a raure
dins l'enciclopèdia.
Papallona.
f. Nom comú.
-Les papallones volen
però no en tenen
consciència,
diu l'enciclopèdia.
-Tampoc estimen,
no en tenen consciència,
diu l'enciclopèdia.
-També les paraules
són inconscients
de la seva existència
i tampoc estimen,
diu l'enciclopèdia,
però poden volar i estimar
dins la consciència
d'altres ens.
-No donar-los mai
més importància de la
que tenen,
diu l'enciclopèdia.
-Són vagons de càrrega
que arrosseguen falses
porcions d'infiní:
1. un llençol apedaçat,
2. una carxofa verd soldat,
3. un home espellifat...
I del Tot enumerat
l'aparició emergent
dins la ment inconscient
d'una Presència:
el vol de les Crisàlides
dins un núvol en silenci.

A més hi ha un sensualisme, no sé si influït per
Orient, que apareix aquí i allà en els poemes. Sobretot
concretat en una visió que jo diria que optimista i
complaguda del paisatge. Escolteu, sinó, la reinterpre-
tació (em consta que impremeditada) del tòpic clàssic
del *locus amoenus* enmig del desert a *Oasi*:

Sota les pestanyes jogasseres
gronxades pel vent del desert,
l'horitzó lànguid perfila
les sinuoses natges de l'etern.
I un tímid degoteig de dàtils
fa esclatar campanetes d'aigua
sobre el reflex d'un únic tel.

Tinc moltes més notes i podria estar-me parlant molta més estona de *Kuruksetra*: de la perícia en la forma dels versos; de la recerca valenta d'un vocabulari, que l'autora s'ha fet propi; del crit i la rialla que provoca el teatre de la vida; de les referències al cinema; ... i de tantes coses que descobririeu si llegiu aquests poemes.

Però voldria acabar allà on he començat, i així completar el cercle: l'encontre entre Orient i Occident, entre el llibre de la saviesa antiga, que presideix la primera part: el *Bhagavad- Gita*; i el de la nova saviesa: la de Rilke, que en presideix la segona. Nosaltres, els

europaus, no estem tan allunyats com ens pensem dels indis, i potser gràcies a aquest llibre de Montserrat Riba ens adonarem que durant segles l'únic que hem fet en la nostra cultura és desenvolupar aquesta saviesa que neix al voltant de la batalla de Kuruksetra.

Cèlia Riba i Vinyes

Text llegit a la presentació de
***Kuruksetra* de Montserrat Riba Romeva,**
a Barcelona, Espai Mallorca, 17 de març de 2005

Taj Mahal

Inflingint el seu caràcter, el monso enterbolia amb plomoses cortines d'aigua el perfecte equilibri marmori del Taj Mahal. Una estranya melangia em va fer acotar el cap fins a clavar la mirada dins una immensa pantalla aquosa que refulgia, tèrbola, als meus peus. Vaig perdre els límits del món immersa en les imatges enigmàtiques que anaven brollant d'aquell espill ocasional, i de forma automàtica un ull es va aclucar mentre l'altre s'afinava sobre el visor. Aparegué, difús, el reflex blau-grisós de dues dones desfilant amb decisió, els saris voleiant al vent. Semblaven dos espectres furtius que tornaven al seu embolcall d'origen després d'haver exhaurit el curs terrenal. Vaig tenir temps de fer un sol clic abans d'alçar els ulls encuriosida, però només vaig clissar la plomosa cortina d'aigua que iniciava de nou la seva monodia.

Bharat- Índia

La deïtat roman imatge blanca.
Figura d'ornaments elephantins.
Deu mil braços m'encerclen decidits
a retenir-me, silent, dins l'estança.

Màniga bruna encén cotó de lliri.
Ànimes pregunten llargs udols de llop.
M'arrauleixo entre les ombres del corb
que bat les ales al sol en declivi.

És l'Orient dels turbants dessecats
a l'arbre, de les pedres precioses,
del sandal i dels pelegrins, dels ioguis
de pell eixuta -erts sobre el pedram-

quan traspuen la suor de la mítica
contrada. És el museu de l'encís.
Em veig com la Gioconda, a l'ampit
de l'express, somrient a la planícia.

Poemes de ***Kuruksetra***.
Servei de Publicacions de
la Universitat Autònoma
de Barcelona, 2004
Premi de Poesia
Miquel Martí i Pol 2004

Montserrat Riba Romeva

Jaume Pizà

c/ Francesc de Borja Moll, núm. 6, baixos,
007003 Palma,
Telèfon 971 - 21 45 10,
Mòbil 659 - 719866,
Fax 971 - 71 98 66 / beluga@arrakis.es

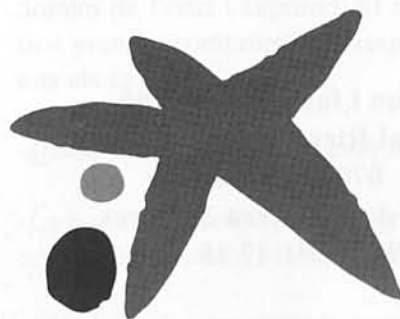
Viatja amb nosaltres

“Conscients de la importància de la conservació de la zona, no només per als habitants de la barriada, sinó per a tots els ciutadans de Palma, ens hem aplegat per aturar la destrucció de la nostra terra i del nostre patrimoni cultural”.

“Afegiu-vos a la nostra lluita i ajudau-nos a conservar el monestir i el seu entorn rural”.

www.salvemlareal.org

“la Caixa”

*L'oficina de Joan Alcover,
07006 Palma,
al seu servici*

**235 Oficines
al seu servici**

Joan & Pedro

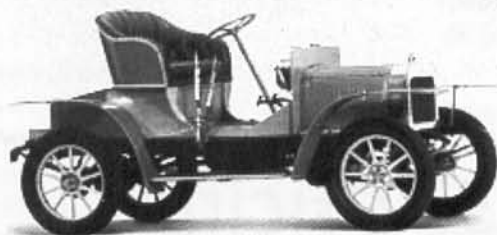
ES TALLER

**CANVI D'OLI
ESPECIALISTES EN FRENS
CÀRREGUES D'AIRE CONDICIONAT
POSTA A PUNT DE MOTOR
EQUILIBRATS I PNEMÀUTICS
FRENÒMETRE (ITV)
LI PASASAM LA ITV
SENSE CITA PRÈVIA**

**Telèfon i fax 971 75 53 65
C/ General Riera, núm. 28, baixos
07003 Palma**

**Servei de carretera 24 hores
telèfon 971 47 15 38**

www.comercialmallorca.com

SAGITARI

llibreria

**Llibreria especialitzada
en poesia**

www.libreriasagitari.com

***Entri a la nostra web i conegui
els serveis que posam a l'abast
dels interessats en Poesia i
Literatura***

- Llistat per autors o títols
- Llistat de novetats i incorporacions al nostre fons
- Informació telefònica:
971 73 06 08
- Informació i comandes per fax:
971 28 33 88
- Informació i comandes per correu electrònic

xabraham@teleline.es

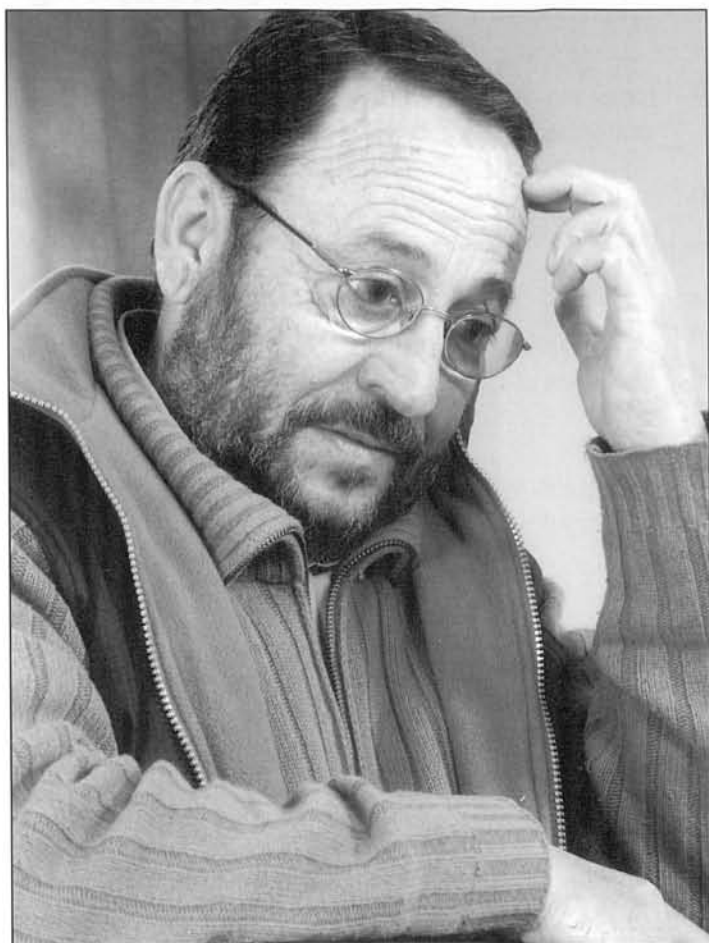
**Servei de venda amb lliurement
contra reemborsament**

**Servei de recerca de títols
de qualsevol especialitat**

***Carrer de Joan Miró, 62
07015 Palma de Mallorca***

Pàrquing a 50 metres

L'ENTREVISTA

Gabriel Florit i Ferrer, fotografia de **Pep Orfila** (2005)

GABRIEL FLORIT I FERRER, va néixer a Sineu el 1944, però fins els anys vuitanta no es dona a conèixer com a poeta. Ha publicat els poemaris *Carussa* (1980), *Amb els ulls fets* (1990), *Pols de corc: en clau de sistole* (1992), *Diàstole i quatre poemes d'amor* (1994), *Ferro de baula* (1997), *Cal calma* (1998), *Segar arran* (1999), *El color de les coses* (2000), *Restoble* (2001) i *Somada* (2003). La seva poesia destaca per la recerca en les fonts del llenguatge popular. Ha guanyat la viola als Jocs Florals de Felanitx (1967), la Rosa d'Or de la Pau de Castellitx de poesia (1980) i de narració (1990). Com a narrador i prosista, ha tret *Prims de barra* (1983), *Històries de Son Sarigot* (1991), *Albellons de la memòria* (1998), *Crepuscle al paradís* (2000), *Mai en dejú* (2004) i *Terra prima* (2005). Ha recollit alguns dels seus articles en el llibre *Pa llescat* (2001). És col·laborador habitual del *Diari de Balears*.

-On creus que t'ha duit, l'ambició literària?

-A aconseguir un quants amics amb molt pes específic, que no consider que sigui poca cosa. I cap enemic ni un, que jo sàpiga.

-Consideres que la brevetat, a l'hora d'escriure, és una bona qualitat?

-Això és molt relatiu. En certs poemes, crec que sí. De tota manera hi ha textos que els has de treballar amb més dosi descriptiva que d'altres. Cosa que em passa amb certs articles per al diari. Encara que després els resolgui amb dos cops d'espàtula, has d'anar preparant el lector, creant-li opinió sense que quasi se'n adoni. "Entrar en olivetes" se'n diu d'això, en català d'aquí.

-I com ha d'escriure un "bon escriptor"?

-Exactament igual que un bon cuiner o un bon menestral, ha de conèixer bé el seu ofici i el maneig de les eines; en aquest cas, el "bon escriptor" ha de conèixer bé el llenguatge. S'han de donar els dos pressupòsits:

domini de l'estri i l'aptitud. Si et refereixes a si li és lícit prendre compromís, la resposta és afirmativa en tots els casos.

-Quina és la teva relació amb la poesia?

-La poesia és el meu primer i gran amor. La resta són amants més o menys ben trobades.

-Fins on vols que arribi la teva obra?

-Home, tothom que diu coses per escrit allò que desitja és arribar al segment de personal més ampli possible. Però això no deixa que s'ha de ser realista. Allò honest seria: aconseguir-ho fent un mínim de concessions.

-Ha estat positiva la tasca feta fins ara per l'Institut d'Estudis Baleàrics amb Gabriel Janer Manila al capdavant?

-Sí.

-Pots valorar el nexa poètic entre Mallorca (i el conjunt de les Illes Balears) i Catalunya?

-Des de Ramon Llull fins a la més tendra fornada, tots som pans de la mateixa farina.

-Dóna'ns una raó per parlar de poesia en els moments difícils que el món travessa.

-T'ho diré amb el poema que vaig cometre fa uns mesos, i que està inclòs dins un poemari inèdit amb el títol provisional de *Tel de ceba*. Aquest diu: "*Combat / Si és any de fam, / no encimentis roses: sembla blat. / Si és any de set, / no escupis, estalvia saliva. / Si tornen a ser / temps de lluita, / esmola bé l'eina, / deixa't estar de flors i violes / i fes irosos versos de combat.*"

-La teva obra, trobes que forma un TOT coherent?

-Pens que sí. Almanco el que puc dir, i crec que resulta bastant clar, és que és sincera. O sigui: si no és coherent, tampoc ho som jo.

-Molt sovint, els teus versos adopten una forma més lliure...: quin impacte té la forma en els teus versos?

-Rima i mètrica, els he utilitzat poc, és vera. Clares vegades. Ritme, sí que pretenc que en tenguin. De tota manera, ja dic, sempre sacrific el fons a la forma. La línia directa del mot al front, pens que em serveix per la meva feina.

-Al teu parer, quin és l'estat de la llengua catalana a les Illes Balears?

-El malalt és greu. L'allau d'immigrants no s'integra. Ni ganes ni necessitat. Record l'argument de Jordi Pujol, que va ser molt criticat: Arriba un moment que l'aigua d'un got no dissol el torronet de sucre: ja n'hi ha massa. Es satura. Potser s'han de prendre serioses mesures per controlar la immigració. I fer-los estimar la nostra parla. Com? Tocau-los la butxaca i veureu!

-I de l'estat de les lletres catalanes, què n'opines?

-Quant a producció, excel·lent. Em somriu el cor quan observ el jovent engrescat en tasques literàries molt diverses, i el més important, arrancant des d'un nivell

TERRA PRIMA

Gabriel Florit

EL GALL EDITOR · COL·LECCIÓ EL CABÀS - 17

Terra prima de Gabriel Florit i Ferrer
publicat recentment per El Gall Editor, Pollença

ben alt. Manteniu encès el caliu i, endemés, ho feis amb qualitat i decisió. Sou l'esperança, estimats meus!

-Com queden els temes de la llengua i de la consciència col·lectiva del què som?

-Molt mal parats. Amençats. Ens obliguen a ser bilingües i als castellanoparlants, no. A nosaltres ens mul·ten quan ens manifestam per la pau i la identitat (Joan Amer, Jaume Coll, M. Mestre, etcètera) i els violents espanyolistes gaudeixen d'una impunitat manifesta...

"Des de Ramon Llull fins a la més tendra fornada, tots som pans de la mateixa farina"

-Què és per a tu la poesia?

-Poesia, al meu entendre, és la troballa de l'ART mitjançant la paraula. Poeta és l'únic ARTista que jamai no podrà viure de la seva feina, ho sap, i hi persevera malgrat tot. O sigui: un masoquista de solemnitat.

-Quin tipus de govern penses que seria el més just per a tothom?

-Qualsevol que fos parit a la mida dels interessos de l'ésser humà. No obstinat en fer l'home a la mida dels interessos del govern.

-Si amb un acte de màgia poguéssim fer desaparèixer els llibres d'un autor, quin creus que hauria de ser?

-Deixaria fer aquesta feina a la Història. Sempre fa justícia i és immisericordiosa, la Història.

-Com definiries el que és Mallorca en l'actualitat?

-Ja ho vaig dir per escrit, ara mateix no record a on: "Ara com ara, Mallorca és sols un eslògan". Ho ratifico.

-Que són els Països Catalans?

-Segons els diccionaris, país és el territori i població d'un estat independent. O sigui, som una colla d'il·lusos. Millor dit: d'il·lusionats.

-I la Nació Catalana?

-Nació ja és una altra cosa, ve de naixement, de tenir fesomia pròpia diferenciada i diferenciadora. Potser jo hi afegiria: que per l'andana de la més àmplia autonomia possible de moment, camina cap a casa seva: l'Estat.

Josep Pizà i Vidal

Entrevista realitzada el juliol d'enguany a Cala Gamba

L'esforç comú

Joan

No puc, o,

més ben dit,
no vull saber
perquè Venècia,
m'ha donat
aquesta tristesa somorta,
indefugible,
definitiva,
atuïdora.

Era jo
qui tot s'esbucava
rera la idolatria
de l'arquitectura,
memòria de llits,
coltell de dies,
urpament d'ànima.
Habitatges vius,
testimonis
de tantes morts il·lustres.
Goethe és ja
dins el cau
del silenci.

Mentrestant
les botigues
s'ajupen
a la percaça de la meva tristor.

Inèdit

Antoni J. Fuster

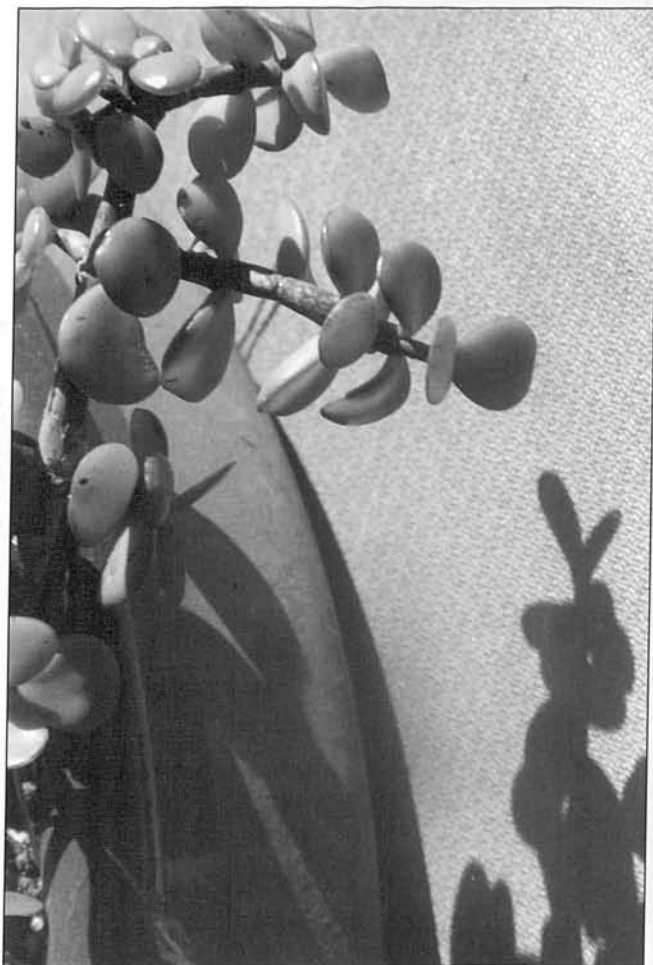
fartdart.com

fardart@fardart.com

Escultura de **Bernadí Homar**

Fotografia de Gaspar Servera

ESTER XARGAY

(Sant Feliu de Guíxols, 1960)

L'escriptora
Ester Xargay,
a més de poetessa,
és realitzadora de vídeo
i exerceix com a
guionista i traductora.
La seva obra poètica
és transgressora
i vol provocar
als lectors.
Fa tota casta de
proves amb
el llenguatge
fins arribar al límit
en una aproximació
a la poesia que
romp amb la
manera tradicional
d'expressió.
Conseqüent amb
aquesta postura,
col·labora en
diverses propostes
d'investigació poètica.

**VALERIANA PER A
TRES ESTROFES SÀFIQUES**

Elles ben àgils tot formant umbel·la
marquen la regla per a histèries sanes
llesca pel sexe un dolç misteri amb l'índex
xop d'ambrosia

Alta de tija amb fenedura tova
suc del desig libidinosa flaira
Safo fogosa remeiera branda
mètrica clímax

Amb la vocal de femenina vulva
còpula lèsbica Horaci empra
tot degota valeriana i Costa
dringa Llobera

(de *SALFLORVATGE*)

L'ORELLA EN BASSA

tot es reflecteix
en el més pregon de l'ésser
on es projecta
és el camí
que duu cap al doll
d'on tot raja
i on la bassa abraça l'infinit
que acaba allà
on comença el reflex
més enllà de la imatge
a la matèria
del cop

Ester Xargay

Té publicats *Trenca-sons*, *Darrere les tanques*,
Els àngels soterrats, *Les flaires del galliner*,
Volt en el temps; i, juntament amb Carles Hac
Mor, *Un pedris de mil estones*, *Epítom infranu*
o no, *Tirant lo Blanc la*, *Amor lliure ús i abús* i
els CDs *Sextina al microscopi* i *Paraparèmies*.

Dibuix de Marilús Miranda

Preguntes

Quan s'acabarà, aquest malson?

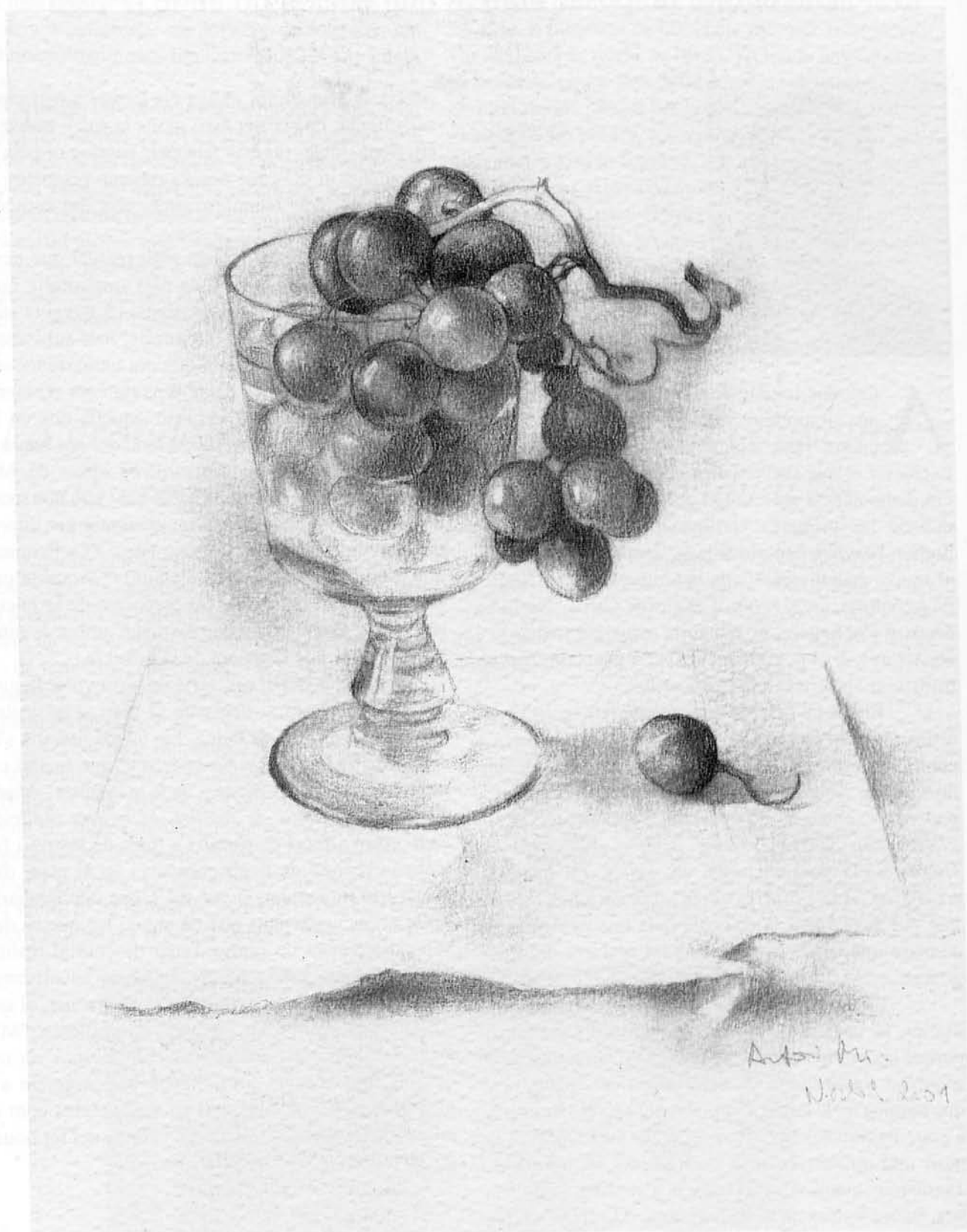
Quin serà el dia en què m'aixecaré lliure,
allunyada d'aquest pes obsedit
que suport, oh paradoxa,
pel simple fet d'estimar?

Qui em curarà les nafres, la por de viure,
aquest navegar meu a la deriva
sense albirar port ni far,
només esculls
que amenacen d'estellar
el meu buc fràgil i cansat,
el meu vogar extenuant
sola, a mercè de la galerna?

De **Reinvindicació de Jane**

publ. dins la Col·lecció Treballs Feministes,
editat pel Servei de publicacions de la
Universitat de les Illes Balears (UIB), 2004

Miquel Àngel Lladó Ribas

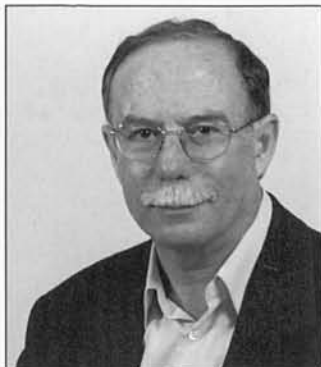

Antoni Mas Roig

Dibuix a llapis

Creació literària: teoria i experiència (*)

L'aventura de posar nom al que encara no en té (1ª part)

Antoni Vidal Ferrando

Atots ens ha passat més d'un cop que, davant una impressió rebuda o davant un afecte intens, hem tengut consciència de no saber expressar el que succeïa dins nosaltres. És una sensació d'impotència més antiga que la història. Al menys des de les primeres civilitzacions, sabem que els homes l'havien experimentada. Basta evocar el que afirmava aquell escèptic de la Magna Grècia, Gòrgies de Leontínoi, en el segle V abans de Crist: "No hi ha ésser; si n'hi hagués, no hi hauria manera d'arribar-lo a conèixer; i, si el poguéssim arribar a conèixer, mai no trobaríem els termes per explicar-lo".

El que no deia Gòrgies és que feia moltes centúries que n'hi havia d'altres que ja s'havien rebel·lat contra discerniments d'aquesta mena. Gràcies als que no s'havien resignat a no poder explicar l'univers ni a poder-se explicar a ells mateixos, varen aparèixer els *Llibres dels morts*, l'*Himne a Aton*, l'*Epopèia de Gilgamès*, la poesia xinesa, els *Vedes*, la *Iliada* o l'*Odissea*... Les primeres obres literàries tenen més de tres mil anys i són la resposta dels que es neguen a admetre que l'ésser no cap dins les textures del llenguatge.

Tot això té molt d'aventura; ja que, com a mínim, hi apareix el risc per partida doble. Primer, perquè els escriptors mai no han tengut la més mínima seguretat d'aconseguir els seus objectius. Segon, perquè tampoc no la tenen d'implicar algú en el seu intent. Cesare Pavese deia que fer poemes és com que fer l'amor: mai no sabrem si el nostre plaer és compartit. Tanmateix, qualsevol text tendeix a suscitar complicitats. Sense lectors no hi ha literatura. Al capdavant, les obres literàries romanen perpètuament inacabades, a l'espera de les aportacions dels qui s'hi acosten a proporcionar-los la vida nova de les seves interpretacions i de la seva fantasia. En aquest sentit, el cas més evident és el de la poesia. De tots els gèneres literaris, la

poesia és el que més obliga els lectors a participar-hi activament. Potser per això molts la solen trobar difícil. Sens dubte, no està feta pels passius ni pels panxacontents ni pels que només esperen respostes; sinó pels actius, pels inconformistes, pels qui estimen el risc i les preguntes.

Endemés, hi ha una altra realitat que explica per quin motiu la poesia és més minoritària que la novel·la. Pura qüestió de densitats. La novel·la sol ser més digerible i lleugera. La poesia, més substancial i espessa. Tots sabem que el que diu un narrador en un capítol, a vegades poc caber dins un vers ¿Quants de folis necessitaríem per explicar aquells dos de Blai Bonet: "mentre existeixi una diferència / hi haurà una possibilitat...", per explicar aquells altres de Marià Villangómez: "Voler l'impossible cal / i no que mori el desig"? Segurament caldria tot un assaig per interpretar la veu desencisada de Ponç Pons: "La llengua en què escric / no l'entenen ni els morts". Aquesta capacitat de síntesi és una de les essències de la poesia i una de les singularitats que marquen amb més nitidesa el territori que la separa de la novel·la.

En qualsevol cas, seria un error voler llegir un obra literària com si llegíssim el diari o les instruccions d'una recepta de cuina. Els textos literaris s'han d'assaborir a poc a poc, sense frissar, que és així com estan fets. Les obres mestres de la humanitat - *Madam Bovary*, *Cien años de soledad*, *Memòries d'Adrià*...- s'han escrit a força de passió i a força de temps, i l'autèntica aventura de llegir consisteix en el plaer d'endinsar-s'hi lliurement; si pot ser, sense intermediaris i sense altres necessitats que no siguin les que es deriven estrictament de l'ànim d'anar descobrint realitats noves. Un dels lectors ideals podria ser aquell emperador Adrià recreat per Marguerite Yourcenar, al qual aquesta feia pronunciar les paraules següents: "M'he estimat sobretot els poetes més complicats i els més obscurs, que són els qui obliguen el pensament a la gimnàstica més difícil, i tant els més recents com els més antics, aquells que m'obren camins del tot nous o que m'ajuden a retrobar pistes perdudes"

La literatura és coneixement

El món és polièdric. Tot el que existeix té més d'una lectura. Però nosaltres ens acostam a les coses

sense canviar gaire de perspectiva. Per això tenim una idea tan parcial de la realitat. Generalment, darrere les realitat més quotidiana, n'hi ha una altra d'oculta que es resisteix a manifestar-se. A l'hora de conèixer, els éssers humans tenim més limitacions de les que solem acceptar.

A manera d'exemple, basta recordar que, si no és amb el transcórrer de les estacions, el paisatge que s'observa des de les finestres de les nostres cases amb prou feines varia. En canvi, tots sabem que aquest paisatge tindrà un altre aspecte si ens hi ficam dins o si el veim des d'un globus que s'enlaira. Cada cop que ens provàssim de sotmetre a alguna d'aquestes noves experiències, enriquiríem la visió parcial que tenim si només contemplam l'entorn des de la finestra de ca nostra.

Al seu *Dietari 1979-1980*, un dels meus llibres de capçalera, Gimferrer ens parla d'un tal senyor Scardanelli que viu en una torre devora el riu Neckar. La torre és propietat de l'ebanista Zimmer. Scardanelli viu allà, sota la tutela de l'amo. Fa trenta anys que no ha posat un peu a fora. S'ha donat a si mateix el títol de bibliotecari i passa les hores parlant sol. O mirant el Neckar, les prades, les muntanyes. O tocant el clavicèmbal, atiant la foganya, escrivint versos per encàrrec bellíssims. Abans d'enfolir, Scardanelli no es deia Scardanelli, es deia Hölderlin; i ja havia escrit les seves obres cabdals, les que l'havien de consagrar com un dels genis de la lírica romàntica.

Tot això, però, no és més que el decorat. El que m'interessa és destacar unes línies colpidores, impecables de Pere Gimferrer, que sintetitzen tots els

“La grandesa de l'art prové d'aquesta capacitat de crear àmbits de llibertat individual”

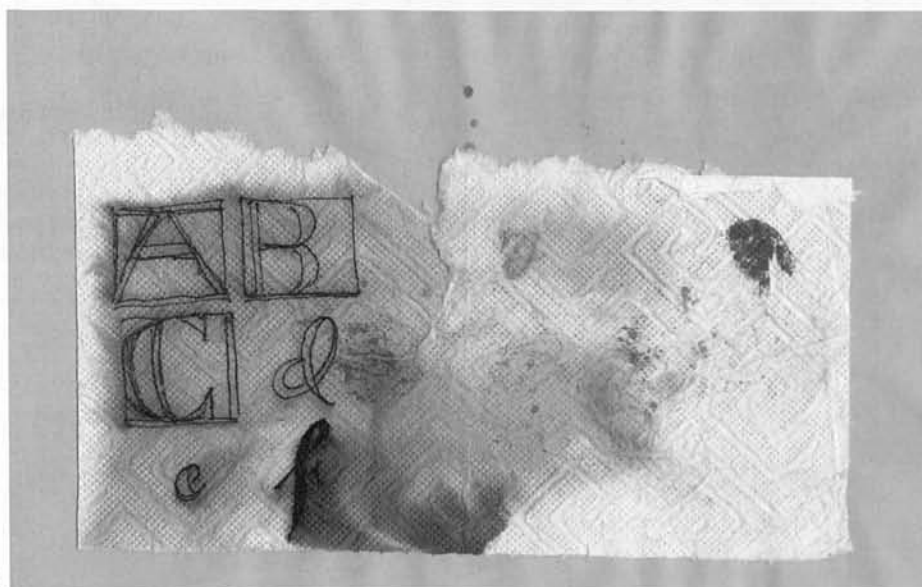
Aquesta mateixa línia ens du a afirmar que els humans tenen un nombre limitat de finestres que donen a l'exterior. A partir d'aquí, els nostres punts de vista han de ser per força fragmentaris. La nostra percepció de la realitat, enganyosa. Tot i això, existeixen estratagemes per salvar aquests esculls. Una d'elles és l'expressió de qualsevol art.

En el cas de la literatura, l'acció d'escriure o de llegir treu moltes teranyines del cervell, tal com deia Blai Bonet. Cada pàgina és com una bengala que il·lumina els angles morts dels paisatges existencials. Aleshores, allò que romanía obscur o imperceptible es comença a fer notar. La literatura és coneixement. En aquest sentit, hi ha un text de Pere Gimferrer que sembla escrit a posta per il·lustrar aquesta afirmació.

meus arguments del principi: "Potser el que Hölderlin va arribar a conèixer, esdevenint Scardanelli, no era sinó la síntesi final del que va cercar, convulsiu i patètic, mentre tenia seny. En la pau de la folia va veure l'altra cara del món".

La literatura és llibertat

A la novel·la de Proust *Pel cantó de Swann* es conta que el protagonista té un amic que es diu Bloch, al qual admira moltíssim. Un dia, el protagonista demana explicacions a Bloch sobre la poesia, i no pot evi-

Joan, sense títol

tar de sentir-se torbat per la resposta. Segons el seu amic, els versos tornen bons a mesura que deixen de tenir significat. En aquest punt, Marcel Proust fa sortir aquest lament de la boca del seu personatge: "Jo que als versos, no els demanava ni més ni manco que la revelació de la veritat".

Més d'un cop he d'acudir a aquesta cita per explicar el meu parer sobre la literatura. Com també he d'acudir a Voltaire. Concretament, a un dels seus contes filosòfics, *Zadig o el destí*, el qual comença amb una epístola dedicatòria que figura que ha escrit el poeta Sadi a la sultana Shera. A l'epístola, es relata que a Ulug-beg, nét de Tamerlà, li agradava molt la lectura d'aquest conte. Tot el contrari que a les sultanes les quals s'ho passaven millor amb els *Mil i un dies*. "¿Com pot ser que preferiu - els deia el savi Ulug- uns contes desraonats i que no volen dir res?" "Precisament és per això que ens agraden", responien elles.

Aquí, pot semblar que, com a mínim, hem arribat a una paradoxa. Perquè, abans, dèiem que l'art és un dels mitjans per conèixer millor l'univers i la condició humana; i, ara, hem utilitzat dues cites - Proust i Voltaire- on s'afirma que els versos tornen bons a mesura que es van desposseint de significats i que un conte determinat pot fascinar precisament perquè no vol dir res. Tot i això, aquests plantejaments no són necessàriament contradictoris. Per una raó ben simple, que també s'ha esmentat. La literatura, més que una resposta, és un estimul. Vital o cultural o d'ambdues classes. Però sempre individual. Com a estimul, ens incita a discernir, a esverar-nos o a meravellar-nos pel que arribam a endevinar des de la perspectiva insòlita en què ens situa. La grandesa de l'art prové d'aquesta capacitat de crear àmbits de llibertat individual que li és inherent. Un bon text literari ha de permetre que cada lector en pugui fer una lectura personal, ha de permetre que els lectors no es sentin lligats per cap mena de visió definitiva, inqüestionable, dogmàtica. Per cap argument que, en lloc d'ajudar-los a avançar, els vagi traçant el camí per endavant. O, en lloc d'animar-los a caminar, els dugui directament cap a algun final de trajecte.

A dins aquest context és quan les paraules de Proust o de Voltaire cobren sentit. Els versos tornen bons a mesura que deixen de significar coses o ens fascina una obra que no vol dir res perquè l'art només ho

és quan ens fa lliures, quan ens deixa en disposició de interpretar els seus missatges segons la nostra manera de ser, segons les nostres necessitats i segons els nostres credos.

Com a escriptor, puc dur aquest principi fins a les últimes conseqüències. Mai no m'he volgut sentir a mercè de la rigidesa de cap guió. Més encara: no em podria sentir animat a redactar una pàgina de creació que, abans, ja la tengués clara dins el pensament. Si, per endavant, ja sabem exactament què hem d'escriure i com ho hem d'escriure, no hi ha experiència literària, ni aventura intel·lectual ni es donen les condicions que permeten que la literatura pugui fluir lliurement. He escrit "de què hem d'escriure i com ho hem d'escriure" tot seguit perquè si només es complís la primera part de l'expressió no s'invalidarien els meus plantejaments. S'entén que a molta gent li agradi tenir pensat l'argument dels seus poemes o de les seves novel·les. Jo en tenc prou de tenir pensat el tema. No ho puc evitar. Quan tenc massa clar l'argument em sembla que engany les paraules. És com si les obligàs a seguir-me el corrent, a perdre l'energia i les possibilitats. Si, de debò, em vull sentir lliure he de deixar comandar les paraules. A Miquel Martí Pol, li devia passar una cosa semblant. A *¿Què és la poesia?*, ho explica d'aquesta manera: "Accepto els poemes tal com els he escrit i me'n faig absolutament responsable, però no em desagradaria gens de tenir una consciència més clara de com s'han organitzat, no per constrènyer-los evidentment, sinó per entendre'ls d'una manera més profunda. Perquè sovint m'ha passat de descobrir-ne el sentit o el significat quan els llegeixo un cop els he acabats. Curiosament, però, mai no he trobat que el poema em contradigués fins al punt d'haver-lo de refusar, la qual cosa m'ha donat la confiança suficient per pensar que tot el que havia escrit era a dins meu i es manifestava en el poema". En el seu *Elogi de la paraula*, Maragall també hauria pogut dir que les paraules no saben trair, baldament nosaltres arribem a trair-les tantes vegades.

(Continuarà)

Antoni Vidal Ferrando

(*) 1ª part de la conferència llegida el 4 de març de 2004, en el marc del curs «Sis autors d'avui amb l'escola», que organitzarem l'Escola de Formació en Mitjans Didàctics i *S'Esclop*.

VOLUPTAT

Hi veig uns llapis.
Granota a la banyera.
Fixa't com rega.
Sou a la cantonada.
Poma de la setmana.

Carles Hac Mor

de Ho vaig fer fer

A ON

on tan bé ha viscut sempre
euai angúnia caixer del bergantell
i van xarrupant les valquíries
ei senyor són eixugades
amb sa majestat acabant
al respecte faltant
i
escarnint un bull
n'hi ha per donar-ne de pantes
del sant megalomàrtir i verge
tots nosaltres i aquesta taula

Carles Hac Mor

d'Ad libitum

FILFERROS

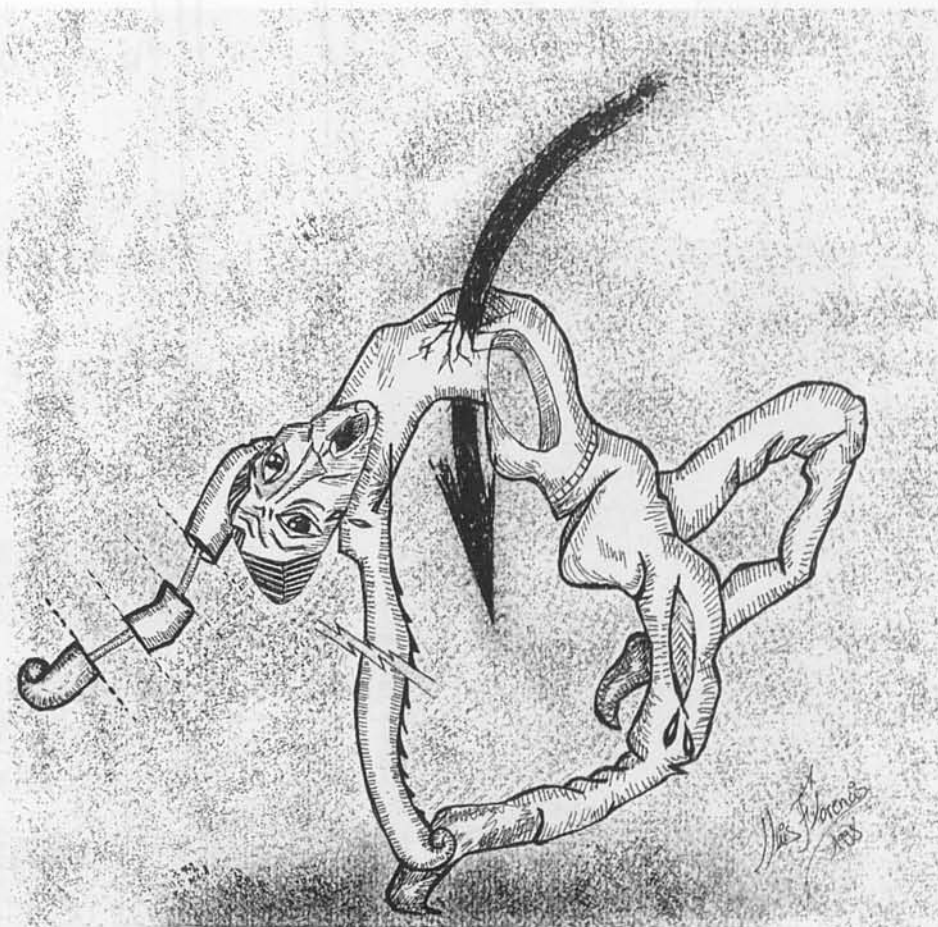
filferros entre dansa en molí
una iaia nua
litúrgies documents concauses
se sentència de la vall
hi travessa
garlar fosquet incongruents
al capçal del llit
un balanç en podrà resultar
a plaça de llucets
profetarro
carotes
funerals com a becs
en ser-ne mostra
ben fluixet els maquis ho diran

d'Ad libitum

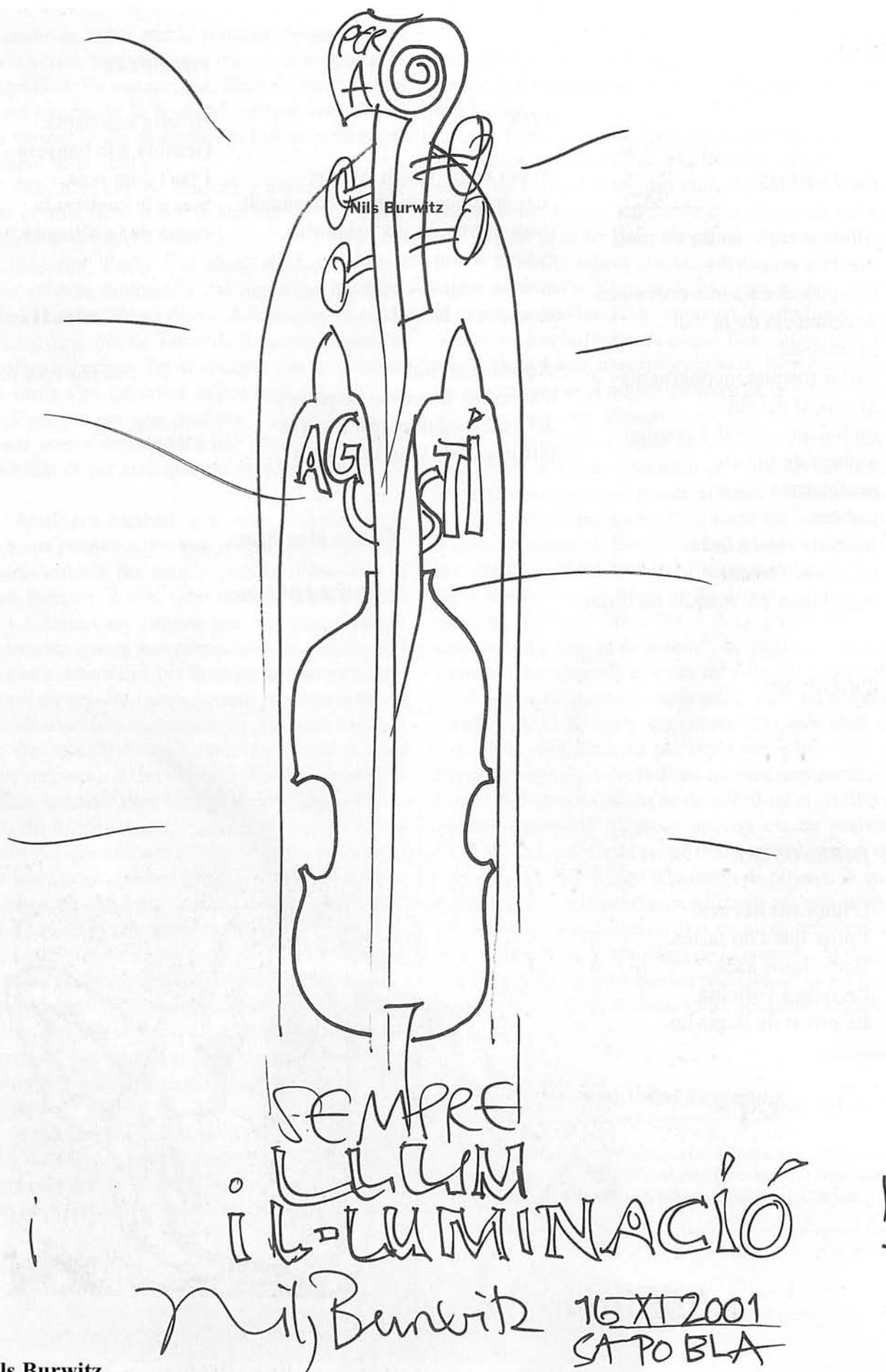
PARENOSTRE

D'hora em llevava.
I prou que t'ho faries.
Benvolguts ases,
l'aixada a l'oficina.
És privat de llegir-ho.

de Ho vaig fer fer

Lluís Florenc

Nils Burwitz

Dibuix dedicat a Agustí Aguiló

**CRISTALERIA
PEREZ SABATER**

Telèfons:

Paco 600 44 44 27

José 607 98 45 97

Toni 607 98 46 97

**Carrer de Son Magraner, núm. 4
Son Espanyol, (07120 Palma)**

Fax 971 43 90 01

**CRISTALERIA
PEREZ SABATER**

☎ 971 43 84 33

**Taller
aluminio**

NOTES

S'Esclop, Quadern cultural no tornarà cap original que no hagi sol·licitat i es reserva els criteris de selecció i tipogràfics. El escrits lliurats al consell de redacció -que no excediran l'extensió de tres fulls a doble espai- hauran d'anar signats amb el nom i llinatges i acompanyats del D.I., l'adreça completa del remitent i d'un telèfon de contacte. Si és l'escrit d'un col·lectiu, el signarà, com a mínim, un dels seus components, que se'n responsabilitzarà. Si ens voleu comunicar idees o suggeriments, enviau-nos-los a l'apt. núm. 332, de Palmanova 07181, (Calvià), Mallorca, Balears.

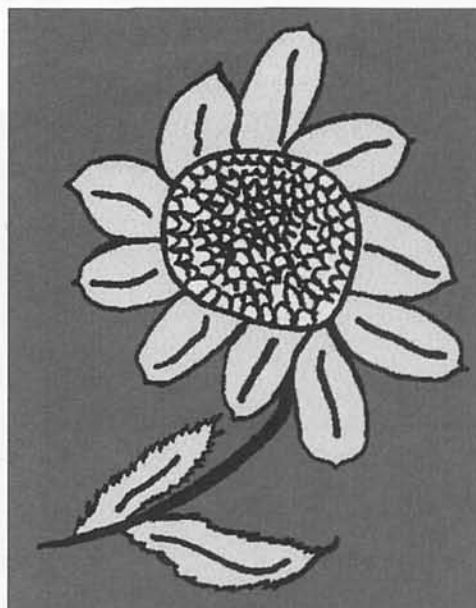
SUBSCRIPCIÓ

S'Esclop, Quadern cultural es pot adquirir per subscripció: 6 números a l'any per 13,50 euros; i és a la venda als quioscs i a llibreries

Anunciau-vos a

S'Esclop
Quadern cultural

Espais disponibles per a publicitat
Telèfon 639- 954223

Dibuix col·lectiu d'usuaris de l'associació **Gira-sol**

Col·laborau-hi, feis-vos-ne socis!

Associació Mallorquina de Salut Mental Gira-sol

Passeig de Marratxí, 11 - Son Gibert, 07008 Palma - Telèf. 971 - 28 51 23

Albert Herranz Hammer

KIBBLAH

La barca rosega contra els macs llisos de la platja mentre l'home, amb els peus enfonsats fins els genolls en l'aigua, l'empeny.

Les orenetes i l'olor dels pins omplen l'aire. Finalment, la barca sura sobre el blau i l'home puja i deslliura la vela de les seves cordes. Posa rumb cap l'aigüallit vermell on neix el sol.

KIBBLAH

Albert Herranz Hammer

EL GALL · TRUCS I BALDUFES · 08

EL GALL EDITOR, Pollença 2005,
dins la col·lecció Trucs i Baldufes

Per a informació:
c / Àngel Guimerà, 9-4^a, Palma,
Mallorca.
Telèfon 971 76 42 76
Fax 971 76 42 77

la Germandat
de DONANTS de SANG de MALLORCA

El Banc de Sang sol·licita donacions a tots els ciutadans, sobretot del grup O - i també les dels grups A -, O + i B -. Les donacions solidàries són necessàries per mantenir la normalitat

SEPTEMBRE

TARDOR

Una mica (però només
una mica) de Bach
per a la teva mort.
El silenci torna a ser
al sepulcre de tot
just ara mateix
mentre els nous
poemes il·luminen
la pell i el cor
també. ¿Hem
d'esbrinar sentiment
i l'arbre al jardí
que creix?. Són
a tocar les set
de la tarda, un somriure
perfecte o la carn
intacte de Jean Simmons.

ENCARA

Encara no és tard.
amor meu,
encara
no és tard
i les hores
compten
al nostre favor.
La terra és lenta
i és agrícola, dolça
com la gavina
a contrallum
i per un ponent
que obre espais,
et trasllada
la seva emoció,
de l'intimidat
a un espai
que amor
inspira.

Inèdits d'*Una mica de Bach per a
la teva mort* (títol provisional)
de **Toni Roca i Pineda**

Sols és possible
ser matèria
o un desesperat
crit dins la nit.
Passa, ombrívol,
l'ocell, i el calendari
marca avui
el naixement
sencer de tota
la humanitat.
Imperfecta la teva
carn, Rita Hayworth,
al bulevard
dels somnis
trencats i ara
l'evocació n'és
plena de James Dean
a bord d'un porsche
ara mític i venut
sempre als supermercats
de l'oferta i la demanda,
aparador terrible
on s'aboquen avui
els meus somnis,
els meus morts
enterrats que, sota
el xiprer de casa,
m'esperen.
Si, no tornar
mai mes
al Kilimanjaro,
i encara és hora
per a tot.

L'ÍNDEX DOW JONES ES MOSTRA
INCRÈDUL DAVANT BACH

Hem perdut del boc
la seva clau i el seu
enigma. Endinsat
-nit de llops, amarga
l'olivera, rostre de
fred a la pell- pel marge,
lluny de rius i de veus,
albiures l'ensenyança
com una mena d'oratori
ara que és temps
de silenci i tornes
al bosc el poder
però també la glòria.
La humanitat cotitza
avui molts centaus
a la baixa i així, bons
germans meus, difícil
em sembla creure
una vegada més amb
l'índex Dow-Jones

Toni Roca

Evissa/abril/05

Fulles, fotografia de **Josep Manuel Valverde**

Morir de mort

Lluís Maicas

No és pas una actitud inútil, reflexionar sobre aquelles qüestions que ultrapassen la nostra capacitat de discernir i que, en conseqüència, no obtenen resposta humana, car és un exercici que ens ajuda, si més no, a perfeccionar l'estructura i la profunditat, la construcció, àdhuc la qualitat de les preguntes. Giravoltar a l'entorn del brocal d'un problema sense clot apropa els poetes a l'ocupació predilecta dels filòsofs, car com ells ens deturem a les roderes d'un camí que no du enlloc i, això no obstant, és enriquidor el trajecte de la conjectura. Tanmateix, més enllà del no-res, persisteix el no-res fins l'infinit, que també és un concepte inabastable per a la intel·ligència dels homes.

No és pas estèril, ni ociós, doncs, meditar sobre la mort en general, o sobre la nostra pròpia mort en especial, atès que de l'afany per entendre allò inexplicable podem copsar, i potser valorar, la dimensió prèvia al traspàs, el procés d'oxidació, un fragment

“...la poesia esdevé una teràpia contra la incertesa, el desassossec o la impotència, una necessitat d'escriure'ns abans de deshabitar-nos, abans d'abandonar l'edifici orgànic que ha agombolat el nostre desfici”

entre dues inexistències, o sigui la vida, puix que la vida és la matèria que més interessa als poetes. És cert que els poetes, d'ençà que la poesia custòdia la part més opaca de la paraula, tenen tendència a assajar la part literària que ateny la cessació, però no ho fan pas per fingiment o per la proclivitat de l'escriptura a la teatralitat, a l'escenificació de la dissort, ans per la necessitat d'abastar dos objectius, de naturalesa no pas dissemblant: d'una banda, intenten redactar el seu testament poètic, o quelcom semblant, si més no pel que fa al seu desig d'evitar cerimonials i honors pòstums, als quals llur vanitat no podrà accedir de cos present, propòsit del tot inútil, puix que, un cop morts, esdevenen cadàvers manipulables en mans del poder cultural, potser del poder confessional, i tot allò que se'ls escatimà en vida, se'ls donarà generosament de difunts, quan la seva dissidència no sigui enutjosa i la seva provocació malaguanyada, tot per un període breu, just abans de ser oblidats definitivament, excepte per aquells que s'hi apropin mitjançant la lectura de la seva obra. D'altra banda, ni que sigui un alleujament transitori, la poesia esdevé una teràpia contra la incertesa, el desassossec o la impotència,

una necessitat d'escriure'ns abans de deshabitar-nos, abans d'abandonar l'edifici orgànic que ha agombolat el nostre desfici. Escrivim sobre el misteri de la mort des del misteri de la vida, sense copsar el significat de cap dels dos. La mort, és cert, té quelcom de bell en la serenitat de llur fesomia, en l'eternitat de llur pau,

àdhuc en el ritual dels oficis de comiat, però la vida és nutritiva, proteica, carnal, breu, dolorosa i plaent alhora. Malgrat parlem de la mort, llunyana encara la seva imminència, és la vida que s'expressa, inequívoca, sobre tot allò que la fa suportable, àdhuc agradable.

La sequera és, òbviament, la sequedat per manca de pluja. Alguns també anomenen sequera la insuficiència, l'obstrucció o l'absència d'inspiració per envestir l'acte de crear. En un sentit més extens, però menys literal, i acceptant que l'aigua és la vida, la seva mancança, la seva privació, és la mort, dels animals i vegetals en primera instància, de la vida intel·ligent després. Sense aigua, la nostra constitució líquida s'evapora, s'esvaeix eixuta vers indrets obscurs que pertanyen a un altre món. És l'aigua la que restableix l'equilibri vital, funcional, àdhuc emocional, dels nostres cossos, irriga l'organisme per mitjà del sistema vascular, alimenta els fluids més densos que sovint s'escorren vers la infecunditat. La pluja, en fi, acreix l'esperança de sobreviure i de recollir. Víctor Gayà, escriptor amb diversitat de registres a les seves literatures, de la qual circumstància podem

concloure que no pateix sequera creativa, a l'obra que presentem avui, *Com la sequera* *, escomet un exercici rigorós sobre el coneixement de les diverses realitats que vida i mort oculten, envesteix altres aproximacions al càstig de viure, s'adelita amb la morbositat de l'absència que s'avança, apama la distància que ens separa de l'inexorable. Quan no hi siguem, tot seguirà exactament igual, però sense nosaltres, tot, excepte, potser, una taca invisible en els paisatges que hem habitat o alguna llenca en el cor d'aquells que ens han estimat, i tampoc no fóra just que aquests renunciessin a gaudir de llur pròpia agonia per plànyer la nostra extinció. La literatura, la poesia, cada poema és la insinuació d'una porta que se'ns obre vers la saviesa i la màgia. Aquesta porta, sovint difícil de descloure, sovint avariciosa per lliurar el seu contingut i fer-nos còmplices del seu desassossec, cal travessar-la tots sols, sense prejudicis, amb tots els sentits predisposats al prodigi de l'esbalaïment, car a l'altra part ens espera tot el saber que el poeta ens ha volgut transmetre, tota la intimitat que ha volgut compartir, però també tot allò que el lector, cada lector individualment, haurà d'aportar a l'escriptura, a la interpretació de l'escriptura, i encara tot allò que l'atzar ha ajustat, furtivament, entre les línies del text, enriquint-lo amb significats que, fins i tot, sorprenden l'autor. Llegir, doncs, és un acte personal i solitari, un viatge del qual tothom en treu una experiència diferent i única.

De la meua pròpia experiència, nocturn i àvid llegidor com sóc d'exhumacions literàries i solemnes exèquies poètiques, del poemari *Com la sequera* he de manifestar que he trobat, sense que això suggereixi guiatge, puix que és només una interpretació, ben subjectiva, i potser parcial, d'entre totes les possibles, he descobert, doncs, en l'escriptura de Víctor Gayà, una poesia intensa i robusta, profundament interior, confident en el detall íntim, precisa en la complexitat dels sentiments que vessa, d'una ironia subtil que contamina la severitat i alleugereix la inclemència d'apropar-se, ni que sigui conceptualment, a la pròpia

mort, a la idea de la pròpia mort i, per extensió, a la litúrgia que l'envolta. Una poesia confessional i sincera, en la qual no escassegen els recursos per fer entenedores les imatges que les paraules, escollides amb justesa una a una, perfilen. Sensacions i emocions, més pròpies de la persona que del poeta, però també exigències i compromisos envers valors els quals l'escriptor, i la persona, no volen defugir, com l'ètica, la llibertat o l'honestetat. La poesia de Víctor Gayà ens porta per itineraris que desacralitzen la més profana de les urgències, la més urgent de les profanacions. Si bé és cert que el to existencial amara la

carn de gairebé tots els versos, de tots els poemes, puix que en gairebé tots hi ha referències a la finitud, no és menys cert que el llenguatge i l'estil mitiguen no pas la intensitat, ni la contundència, de l'argumentació, ans la duresa de la sentència de mort que se'ns dicta a la naixença i que s'esdevindrà. Les nostres vides, totes diferents, totes irrepetibles, totes indispensables i valuoses, la vida tota, no és pas gens original pel que fa al decés, òbit o defunció, puix que tots morim, i tots morim de mort, alguns fàcilment, altres, dissortadament, amb prou feines, patiment i dolor. En última instància, hem de convenir que si bé la mort és injusta, o inoportuna, també és democràtica, i que a tots ens iguala en la no-existència. I que si els

rics poguessin evitar la mort comprant la vida als pobres, ja no hi hauria pobres, puix que tots serien morts. *Com la sequera*, de Víctor Gayà, és un llibre del tot recomanable per reflexionar sobre la peremptorietat d'acomplir els nostres somnis abans que el somni etern estassi tots els nostres projectes. És, també, un llibre del tot recomanable per escometre un exercici d'humilitat davant la insignificança de les nostres vides, i de les nostres morts.

Lluís Maicas

Presentació de *Com la sequera*
de Víctor Gayà a Inca, maig 2005

Escultura de Yolanda Rodríguez

(berlín, 1945: l'esfondrament)*

la necessària obscenitat
aquesta pedra
tota de sang
tota de

ningú escrigué un poema per ella
havia estimat
sabeu-lo
i ara
era morta

tots
els suïcides s'estimaven al bosc
tot de noms
gravats
a l'escorça dels arbres
tot de noms

mil nou-cents quaranta-cinc
a berlín
la història
cercava un poema
el cercava
i el trobà
dins un ventre

la mort
la begueren dels llavis materns
d'on bevem tots nosaltres
ells la begueren
perquè el món ja no els era
un lloc habitable
un bon lloc
això els digué la mare
això els digué ella
i fins a restar sedolls
begueren

més trist però
fóra callar-se
fóra
com callar?
des-oír el poema
aquell poema d'ella
d'ella
la que tant estimava

ella
la que era morta
la que escrigué una carta
a la seva germana
i abans d'enretirar-se
s'acomiadà de tots
també d'ells
sí
d'ells
que li deien tieta
li besaven la galta
i també l'estimaven
ells
que encara no sabien
que aquell món ja no els era
un lloc habitable
un bon lloc
un lloc
tot de noms

plovia
al bosc plovia
i els amants no es mullaven
tot de noms
els arbres regalimaven
i cap amunt
sense florir ni fer fruit
les arrels
creixien

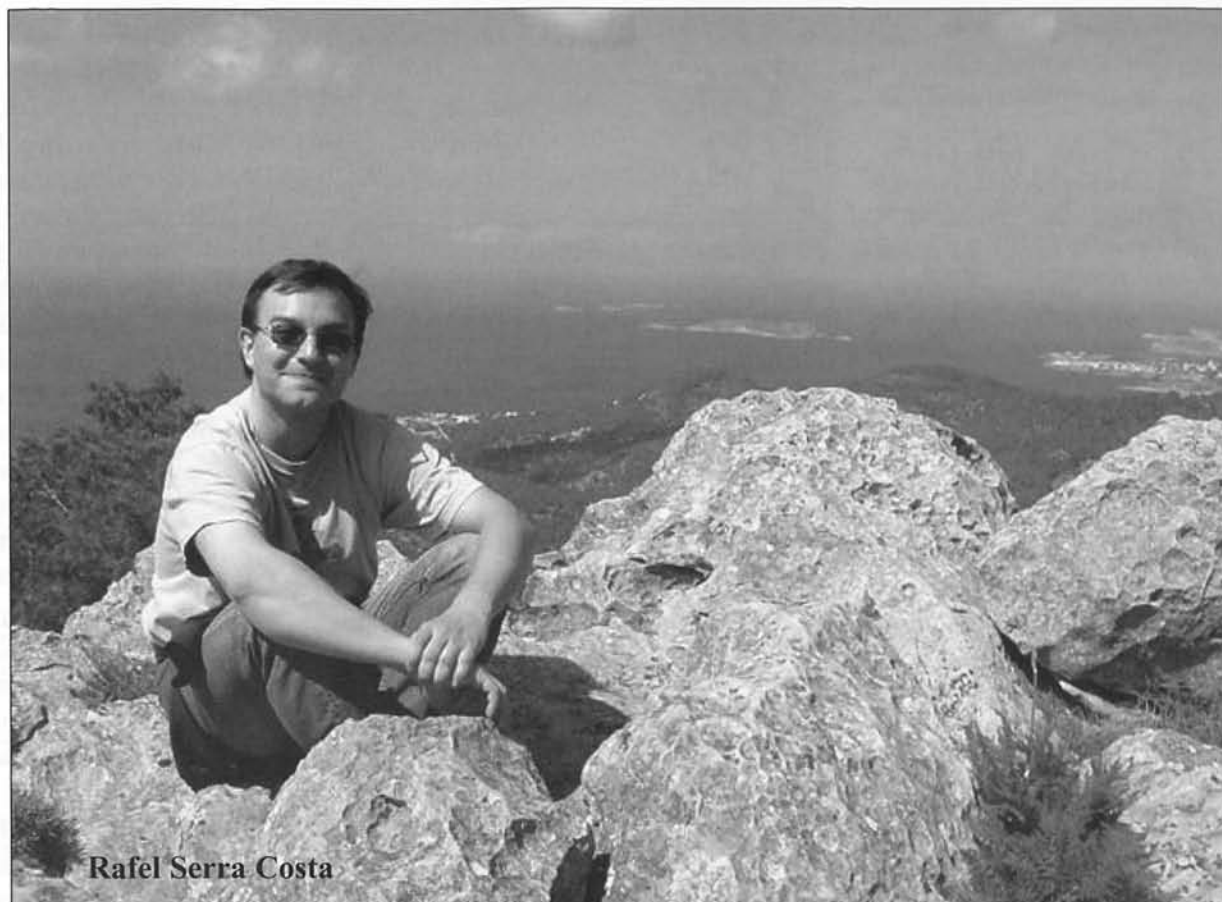
mentretant
a berlín
mil nou-cents quaranta-cinc
el foc
se l'emportava
i amb ella
com callar?
la història
s'averkonyia
d'aquell poema

tot de noms

tota de sang
aquesta pedra
la necessària obscenitat

Pere Perelló i Nomdedéu

* Aquest poema es pot llegir de dues maneres diferents tot depenent de si la seva estructura s'interpreta en una sola columna o bé en dues. L'autor s'absté de privilegiar-ne cap.

Rafel Serra Costa

MODIGLIANI EBRI

La dona d'ulls d'ametlla, contorn dels pits, del coll,
de l'ànima de mel amb pell de tast cremós,
de sexe nu i encès dins gotes de colors,
l'ofrena del bohemí postrat sobre el genoll.
L'art fràgil, glop d'ampolla, absort el traç joliu,
orins omplint el solc on cova la serpentina,
el rèptil del dolor, el fum, el roig ferment,
raïm calent que brolla, caliu fonyat i viu.
Cap or per a tu, cap sort, verí esquitxat de vi,
mig sou, la nit de gel, un lloc baix un xiprer,
bufó empeïtat, i mut, al llibre clandestí.
Deliri al mig del seny, el límit que es confon
quan mulles els pinzells pel vòmit que et manté,
la tomba tortuosa, el fred sense retorn.

*EL FAMÓS COMBAT DE GALOIS **

N'hi ha pocs de tan brillants, dotats d'un ull exacte
pels nombres animats, l'exemple d'un talent
que encara avui corona les lleis del pensament,
la ciència en llibertat que cerques per contracte.
Anells amb extensions, axiomes, teoremes,
secrets d'il·lustre preu s'encerclen al redós
dels savis de liceu: "Hi haurà cap estudiós
que entregui a les raons de l'àlgebra un poema?"
Mes trobes el desig, disputa i entrebanc
del jove apassionat que es sent bullir la sang,
que corre l'endemà a batre's com no sap.
Els núvols planen baix en l'hora del combat
que ens priva del teu do... així com aviat
la pólvora t'encasta una bala dins el cap.

Inèdits

Rafel Serra Costa

* GALOIS, Evariste (Bourg-la-Reine, 1811, París, 1832). Matemàtic francès. Va alternar la investigació matemàtica amb la militància política republicana, per la qual cosa va ser empresonat. Va desenvolupar la teoria de grups algebraics i la seva aplicació a la resolució d'equacions algebraiques. També va estudiar les integrals abelianes. El resultat dels seus estudis, amb el títol d'*Obres Matemàtiques de Galois*, va ser publicat pòstumament, mig segle després de la seva mort, en un duel, als 21 anys. Algunes de les tècniques actuals en que es basen les comunicacions digitals parteixen del seu treball.

ELS POETES I LES CIUTATS

DIÀLEGS ENTRE FILOSOFIA I POESIA *

Organitzat pels professors Francesc Torres del dept. de Filosofia i Treball Social i Antoni Artigues del de Filologia Catalana i de Lingüística General (UIB), i amb el patrocini de la Fundació Cabana, enguany, en una sèrie d'interessants conferències, el diàleg entre poesia i filosofia ha tingut continuïtat.

A la conferència inaugural del curs, **D. Sam Abrams** va parlar de "Yeats i Dublín"; exposà, amb excel·lent pedagogia, com la relació de **W. B. Yeats** (1865-1939) i Dublín es va caracteritzar per l'actitud ambigua del poeta vers la seva ciutat nadiua. En primer lloc, va explicar els diversos processos històrics que feren que Dublín fos una ciutat de difícil identificació per part dels escriptors irlandesos. Per a Yeats, la Irlanda de veritat, l'autèntica, no es trobava a Dublín, sinó en alguns poblets de la Irlanda profunda. Dublín significava per al poeta el lloc de la seva naixença, el lloc de la seva formació en el que hi va fer grans amistats. A més a més, Dublín representava l'enclavament fonamental des del punt de vista cultural i estava destinat a ser la capital d'una futura República. Tot seguit, -per mitjà de la magnífica traducció de **Marià Villangómez**- **D. Sam Abrams** es va referir a l'obra poètica de Yeats. Els poemes *Leda i el cigne*, *El segon adveniment*, *Epitafi de Swift*, *Coses belles, grandioses*, mitjançant una adient i precisa explicació, cobraren protagonisme pel seu abast i significats. Cal destacar la referència a la qüestió dels *gyres* (espirals). Per a Yeats, en la Història es reproduïen un sistema de cicles que es repeteixen de forma inversa. Entre altres coses, Yeats va mostrar una gran preocupació per l'escalada de

governos autoritaris a Itàlia i Alemanya i volia impedir que succeís el mateix a Irlanda i manifestà aquest sentiment amb aquests versos:

*"manca tota convicció als millors,
/ i els pitjors es mostren plen de
força vehement".*

Yeats, en paraules de **D. Sam Abrams**, "volia servir a la llibertat individual i col·lectiva". En definitiva, servir al seu país a fi d'aconseguir que els seus conciutadans gaudissin d'àmbits majors d'alliberament polític, social i intel·lectual, i evitar, així mateix, la fractura entre catòlics i protestants.

Lluís Servera, en la xerrada sobre "Leopardi i Recanati", va recordar alguns trets de la relació entre el poeta i Recanati, la petita ciutat de les Marques. **Giacomo Leopardi** és un dels grans poetes i pensadors de la Història; nascut a Recanati l'any 1798, va morir a Nàpols l'any 1837. El seu vincle amb la ciutat no va ser fàcil. Home de salut molt fràgil, passà tota la seva adolescència lliurat als estudis. Coneixia a la perfecció el grec i l'hebreu i, amb tan sols quinze anys, va ser capaç d'escriure una *Història de l'astronomia*. La seva vida a la minúscula Recanati no el satisfieia gens, i, als vint-i-un anys, va planejar una fuga. A *Le ricordanze*, defineix Recanati com a "poble salvatge". Els darrers anys de la seva vida els passaria a Nàpols acompanyat d'**Antonio Ranieri**, qui va tenir cura del seu enterrament. A la làpida se'l reconeix com a filòleg i important escriptor de poesia i de filosofia. Sobre Leopardi hi ha hagut, i encara hi ha una intensa discussió sobre si és o no és filòsof. Es pot

afirmar que la tardança en la publicació de *Zibaldone* va retardar la recepció del Leopardi filòsof. Pel que fa a la seva poesia, en va deixar escrits un nombre molt reduït, però són autèntics obres mestres i han fet vessar rius de tinta... Leopardi coneixia a la perfecció els clàssics i les referències a poetes com Dante, Petrarca o Tasso són constants. Si analitzam alguns dels seus poemes ens adonam de la relació de Leopardi amb Recanati i de la "poètica del vague" que domina la seva obra. A *L'infinito* el poeta reflexiona sobre les contorns il·limitats que veia des del monte Tabor, avui dit "colle dell'infinito"; aquest horitzó indefinit i no del tot perceptible on ell voldria naufragar. A diferència del mar de l'ésser del **Dante** o del naufragi esperançat d'**Ungaretti**, el mar del naufragi leopardià és el mar del no-res. En el poema *Il passero solitario* es compara a un ocell, -la passera o merla blava, el "monticula solitarius"-, au que es retira de l'esbart i que roman immòbil, ("quasi eremita" en la traducció d'**Alfons Maseres** i "quasi monjo" en la de **Narcís Comadira**). La qüestió de fons rau en la solitud necessària de l'escriptor per dedicar-se a la seva tasca i la solitud radical de l'ésser humà.

El catedràtic de Literatura Portuguesa de la UIB, **Perfecto Cuadrado**, va parlar de la "Lisboa dels poetes". En primer lloc, va fer algunes consideracions generals sobre el concepte de ciutat i la seva relació amb la literatura. La ciutat es presenta com a problemàtica i allunyada del "locus amoenus". Tres actituds genera la ciutat: perplexitat, entusiasme i rebuig. Els expressionistes mostraran aquest rebuig. París és observat per "l'ull salvatge" (**Breton**) i és on es pot

Miquel Perelló Ramis, Ciutat vella (Sa Gerreteria)

produir "l'atzar objectiu", la manifestació de l'amor i del meravellós. Entre d'altres aspectes, va repassar la relació de Lisboa amb els poetes portuguesos. Destacà la figura de **Cesareo Verde**. Aquest poeta exposa les emocions que la ciutat li causa; és el poeta de la Lisboa de fi de segle XIX. A continuació apareix **Alvaro de Campos**, heterònim de **F. Pessoa**, poeta decadent que "vagà perdut en la gran ciutat". Després descobreix **A. Caerio** i acaba essent el gran poeta futurista. Hi ha, doncs, tres moments poètics: el de la Fi de segle (C. Verde), el d'Avantguarda futurista (A. de Campos) i el del Surrealisme de postguerra (manifestat a Portugal passada la Segona Guerra Mundial). La Lisboa dels surrealistes portuguesos coincideix amb la Lisboa del zolazarisme, és una ciutat grisa i tràgica.

El cantautor mallorquí **Sinto Serra** va participar en el cicle amb un emotiu i bell homenatge a **Josep Maria Llompart**. Volem dir que els presents a l'acte gaudírem d'una excel·lent selecció de l'obra llopartiana interpretada per Sinto Serra amb gran talent. Els poemes que va musicar foren *Cançó dels tres mariners*, *Tonada de ball*, *Cançó de N'Antònia*, *Triangle* (recitat pel jove poeta **Jaume Pons**), *Amor*, *Camí de la vida*, *Demble*, *Primavera* (acompanyat per la cantant **Maribel Amengual**), *Cançó d'anar escola* i *Calla*.

Una altra fita del cicle va ser la conferència del poeta i professor **Damià Pons** titulada "Miquel dels Sants Oliver, Gabriel Alomar i Rosselló-Pòrcel: Història, utopia i vivència de la ciutat". En primer

lloc, el conferenciant va repassar els eixos fonamentals de la poesia de l'Escola Mallorquina caracteritzada pel domini del paisatgisme i en la que la temàtica ciutadana és excepcional. En aquest sentit, va esmentar el poema de **Costa i Llobera** *Creixença*. En l'anàlisi dels tres escriptors esmentats, destacà els arguments ciutadans de la poesia de l'escriptor **Miquel dels Sants Oliver** i, entre d'altres, en recordà exemples escaients com *París* i *Les cases senyorials*. La faceta d'historiador de Damià Pons ressaltà en el contingut dels poemes que analitzà acuradament. Tot seguit, parlà de **Gabriel Alomar** i de *La columna de foc* (1911) en el que podem trobar quatre poemes de referència; essent molt rellevant el poema *Brindis*, on la ciutat és la musa del poeta i del pensador, mentre que *A la ciutat futura* defineix el concepte que té de la ciutat: vitalitat intensa, coratge, vida profunda, vessant educadora. I per tancar la seva exposició, comentà l'obra de **Bartomeu Rosselló-Pòrcel**. Damià Pons realitzà un intens repàs d'alguns dels poemes de l'autor d'*Imitació del foc* plens de referències ciutadanes. I recordà l'extraordinària importància de la seva obra per al conjunt de la nostra literatura.

El professor **Joan B. Llinares**, de la Universitat de València, parlà de "G. Benn: doble vida a Berlín". Per al conferenciant, la figura del poeta alemany cal inserir-la dins la convulsa situació de l'Alemanya de la primera meitat del segle XX. **G. Benn** entén la lírica moderna com un assaig que necessita la reflexió. El poeta ha de pensar-se una poètica i, -des d'aquesta- ha de construir el poema. L'escriptor alemany va entrar en contacte amb el moviment expressionista i en la pintura d'aquell moviment artístic es veu reflectit el Berlín que roman en Benn. És tracta d'una ciutat bellugadissa i en continu

moviment i que, a finals dels anys 20, pateix una inflació econòmica brutal. Per a Benn, l'ésser humà pot retornar a moments primordials. Creu en els somnis i pensa que l'ésser humà necessita de l'expressió literària. Benn durant el període del nazisme treballa com a metge-militar i fa estadístiques sobre el per què de tants de suïcidis. En els poemes troba la pau. La lectura d'alguns poemes emblemàtics de Benn i la presentació d'imatges de pintures expressionistes ajudaren a la valoració i comprensió d'uns dels poetes-intel·lectuals més interessants del segle XX.

El traductor i professor. **Manuel Carbonell** va basar la seva exposició en "Les flaneries de Baudelaire de la mà de W. Benjamin". Va situar l'obra de **Baudelaire** en el París del XIX tot indicant que amb Baudelaire comença la modernitat. Una "modernitat" de la qual se'n pot parlar de diverses maneres com, per exemple, des del punt de vista de la sensibilitat.

L'anàlisi de **W. Benjamin** sobre Baudelaire permet copsar tant el nivell personal de l'autor de *Les Flors del mal* com el nivell general de París. A més a més, enfoca l'estudi des del punt de vista del lector de poemes. La indagació benjaminiana descobreix que el lector de poesia no pot dur a terme la seva tasca com qui llegeix un diari. El "flaneur" és el passejant desvagat i capaç d'una altra mirada. La natura que observa gaudeix d'un caire "artificial". En la modernitat oferta per Baudelaire, la bellesa es presenta en forma d'impacte sorpre-

nent. Parla de "sobresalt" i "crispació". Per a Benjamin, l'obra poètica de Baudelaire és l'última poesia lírica que influeix en totes les literatures europees.

Finalment, Carbonell explicà les pautes de la seva traducció dels poemes de Baudelaire titulats *Al lector*, *El crepuscle del matí*, *El crepuscle del vespre* i *A una dona que passa*. El professor Carbonell recordà als assistents que, a fi d'assolir una cultura catalana cada cop més desenvolupada, és imprescindible la traducció de les grans obres del pensament; en aquest sentit, podem avançar als lectors que pròximament apareixerà una traducció seva del *Parménides* de Heidegger.

El rapsode i escriptor **Carles Rebassa** parlà de "Blai Bonet: ciutat i civisme". Va destacar alguns trets de la vida de **Blai Bonet** com el seu pas pel Seminari o la seva estada a Caubet.

Blai Bonet és grec pel seu amor a la polis; la ciutat pensada és Barcelona, però Mallorca serà de cada pic més la metròpoli. En el seu anàlisi, Carles Rebassa exposà el programa de civisme desenvolupat per Blai Bonet. Hi ha un interès pel pensament. Així a *Nova York* covarà la tesi següent: "La realitat consisteix en les idees i la compliquem amb les paraules". També la qüestió religiosa és important per a Blai Bonet, qui segueix teòrics com Martin Buber. L'important és tornar a l'ésser humà. Per a Carles Rebassa, Blai Bonet és un cívic literat, un poeta total.

El cicle de conferències va finalitzar amb la taula redona moderada amb gran cura pel professor Joan Alegret i en la que participaren el poeta **Àngel Terron** qui va recitar amb molt de sentiment la seva *Oda a Palma amb mirall d'escates* tot informant d'alguns fragments significatius.

Bartomeu Fiol va fer una selecció de poemes de la seva obra que tenen relació amb les ciutats com *Homenatge a Bartomeu Rosselló-Pòrcel*, *Praga en el record* o alguns de *Càbales del call* [darrer premi "Carles Riba"].

Joan Fullana, -director de *S'Esclop*, *Quadern cultural*- va rememorar de manera molt amena la figura de l'entranyable poeta i llibreter **Rafel Jaume** destacant, entre d'altres aspectes, el poema *Era la fàbrica* i el retrat tan acurat del barri de la Soledat i de la seva gent així com el seu procés històric, que es reflecteixen a *Plaça de la Boira*. Finalment, **Joan Alegret** va llegir un traducció pròpia del poema *Parc de Monjuïc* de **Carlos Barral**.

Els presents, a més a més, remarcaren la importància dels mites en la literatura i del benefici explicatiu que en poden treure els pobles i les ciutats. I, a tall d'exemple, es citaren i comentaren importants mites com són *Sinera* de **Salvador Espriu** i *Cavorques* de Bartomeu Fiol.

R.

* **III Curs:** març,
abril i maig 2005

CÒPIES DIGITALS

11 X 15 A 0,15 €

PER A MÉS DE CENT CÒPIES I DES DE LA PRIMERA CÒPIA EN 24 HORES

**Som els més barats
del barri amb
la millor qualitat del món**

**Número 1 en
revelat digital**

**70^è Aniversari
1935 - 2005**

**Carrer Oms, 47
07003 Palma
telèfon 971 72 14 20**

CÒPIES DIGITALS AL MOMENT PER NOMÉS 0,20 ¤ PER UNITAT

Fotografia de Josep Manuel Valverde

LA BIBLIOTECA SECRETA

COM ELS TRAÇOS de la tinta que defineixen el temps ocult, les temibles ratlles dels tigres i els jeroglífics de les taques del jaguar mostren l'escriptura d'un déu afeccionat als astuts felins d'or i a la seva gràcia.

Al Puig de Randa, a Mallorca, Ramon Llull desxifrava a les fulles de la *mata escrita* cada dia les paraules verdes i grogues dels capítols manuscrits per un déu botànic.

Se'ns ha revelat que el que busquem ens espera als llibres muts d'una biblioteca secreta.

Podem començar a cercar la veritat trobant on s'amaga la tinta que ens tatua al món; l'escriptura breu d'esteles que ens ha descrit a l'oceà. A la batalla que ens ha estat promesa, al lloc d'avantguarda a què se'ns destina abans de l'atac de l'enemic o dins dels arxius d'un bibliotecari cec trobarem les portes d'or, els panys i les claus de la biblioteca secreta de l'oblit.

Aquests poemes són de *La Biblioteca secreta*, publ. dins la col·lecció El Turó, Palma (2004)

Josep Lluís Aguiló

D'ençà de 1986, quan va publicar *Cants d'Arjau*, Josep Lluís Aguiló i Veny (nascut a Manacor, l'any 1967) havia romàs en silenci; després d'aquest llarg període de reflexió i maduració, s'ha produït l'eclosió poètica de l'autor, que ha publicat la trilogia *La biblioteca secreta*, *L'estació de les ombres* i *Monstres* (premi «Ciutat de Palma»)

PENYORES

SOU ELS RECORDS que ningú no recorda:

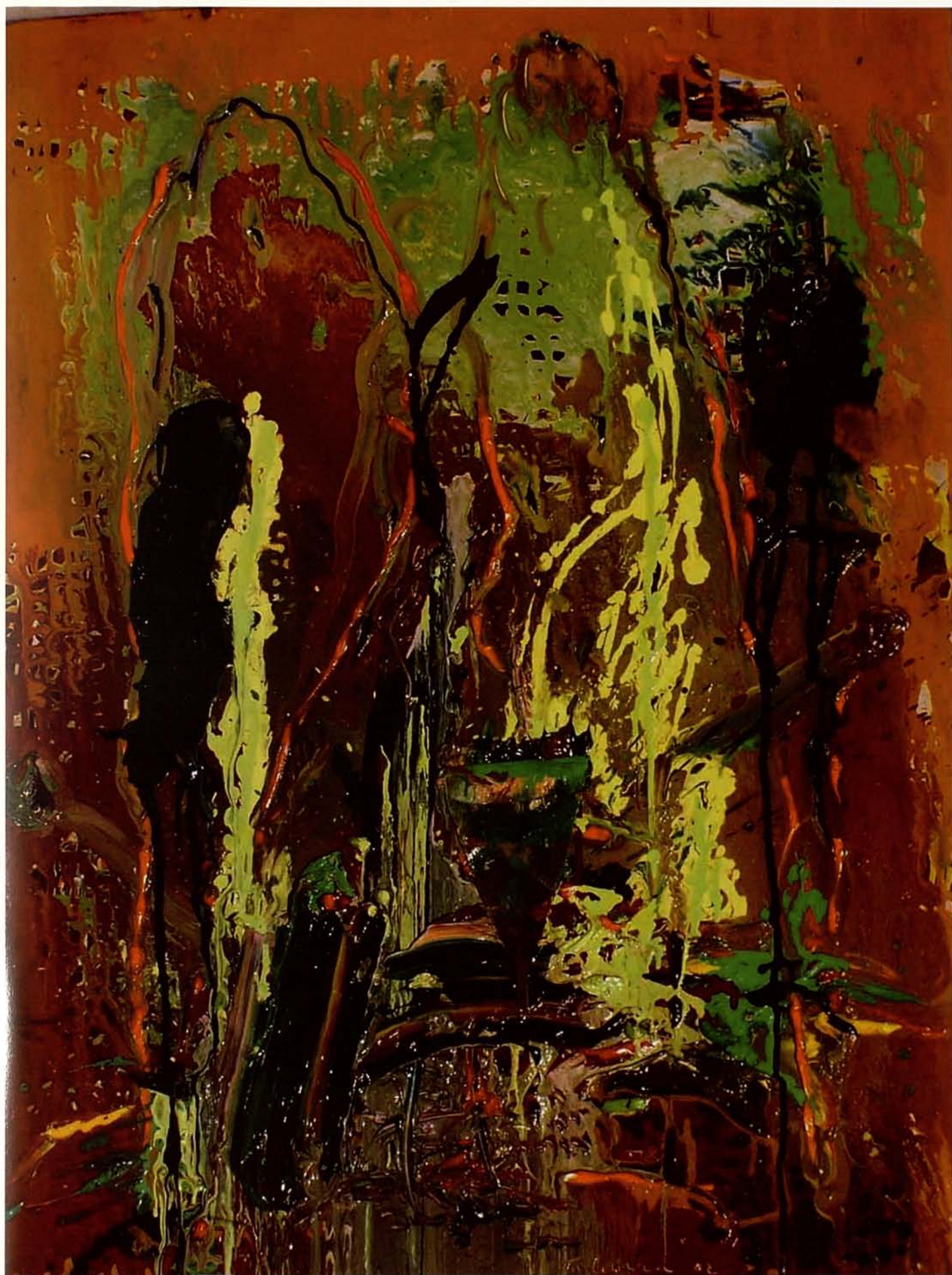
Fotografies retallades de calendaris.
Roses del desert. Pedres rodones.
Polseres de fil de colors o corda.
Vidres verds policromats per la mar.

Flors seques que arrelau en llibres
que no tornaré a obrir, avorrits.
Discs de vinil. Miralls diminuts.
Nombres de telèfon sense nom.
Collars fets amb corda i un ullal de porc.

Podeu somiar el dia de la neteja d'hivern
quan trobaré les capsas on llanguiu
i esdevindreu fems per llençar.

Tal volta a fora d'una escola
on unes mans petites us trobaran,
andròmines de tacte suau
i sereu altra volta uns tresors
o penyores de la felicitat.

Josep Lluís Aguiló

Tudanca

S'Esclop

Quadern cultural

ISBN 84-1697730-5

Francesc Florit Nin

